

Hyvinvointikertomus 2014

Sisällys

1. Tiivistelmä	3
2. Tausta, tarkoitus, tavoitteet	4
Hyvinvointikertomuksen taustaa	4
Hyvinvoinnin määritelmiä	4
Hyvinvointikertomus	5
Sähköinen hyvinvointikertomus	5
Rautjärven kunnan strategiset tavoitteet	5
Kunnan palvelurakenne	6
Kunnan väestö ja elinvoima	6
3. Väestön hyvinvoinnin, terveydentilan ja palvelujen kuvaus	9
Sairastavuus	9
Sosiaaliset olot	12
Turvallisuus	15
Lapset ja lapsiperheet	18
Aikuistuvat nuoret	22
Työikäiset	26
Ikäihmiset	28
4. Yhteenveto vahvuuksista ja kehittämiskohteista	31
5. Johtopäätökset	32
Syrjäytyminen hyvinvoinnin esteenä	32
Rautjärven osalta tunnistettuja kehittämiskohteita	33
6. Suunnitelma hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä	35

1. Tiivistelmä

Terveystieteenhuoltolaissa määrätään kuntaa seuraamaan asukkaitensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin. Lisäksi on seurattava palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin.

Strategisessa suunnittelussa kunnan on asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määritettävä toimenpiteet ja käytettävä näiden perustana ja seuraamiseen kuntakohtaisia terveysosoittimia eli indikaattoreita.

Hyvinvoinnin osatekijät jaetaan yleensä kolmeen ulottuvuuteen: terveyteen, materiaaliin ja hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin tai elämänlaatuun.

Ulla-Riitta Vilkon taustatyön pohjalta on hyvinvointikertomukseen valittu indikaattorit, joiden toteutumista seurataan tulevana vuosina. Hyvinvointikertomus toimii taustana erilaisille toimenpideohjelmille ja -suunnitelmille. Kunnan hyvinvointitiimi on käsitellyt kertomuksen ja määritellyt hyvinvoinnin keskeiset kehittämisalueet johtopäätöksiin.

Kunnan olosuhteiden taustalla on viimeisen 15 vuoden aikana toteutunut erittäin suuri väestörakenteen muutos, joka näkyy erityisesti lapsiperheiden määrän pienenemisenä. Supistuva kunta on pystynyt ohjaamaan vapautuvat voimavarat tehokkaasti kuntalaisten hyvinvoinnin käyttöön.

Rautjärven kunnassa sairastavuus on ollut pitkään erittäin korkeaa joka johtuu ns. kansantautien yleisyydestä. Lisäksi merkittävää on 2000-luvun alussa ollut mielenterveysperusteisten työkyvyttömyyseläkkeiden suuri määrä. Ennen aikaista kuolleisuutta mittavissa tutkimuksissa suuri sairastavuus ei kuitenkaan näyttäyty kuolleisuuden lisääntymisenä.

Tehokkaan diagnostisoinnin avulla on hoito voitu aloittaa varhain ja mitoittaa oikein, jolloin suuri sairastavuus ei juuri näy erikoissairaanhoidon hoitopäivissä.

Valtionosuuden perusteena oleva työikäisten sairastavuusindeksi on jo selvästi koko väestön indeksia alhaisempi. Tilastojen mukaan viime vuosien kehitys nuoremmassa ikäluokassa on ollut myönteistä, eikä Rautjärvi enää poikkea yleisestä tasosta uusien diagnoosien osalta.

Hyvinvoinnin edistämisen keskeinen lähtökohta on ongelmien syntymisen syihin puuttuminen. Huomion keskittäminen korjaaviin toimenpiteisiin ei synnytä kestävästi hyvinvointia ja edellyttää pitkällä aikavälillä huomattavasti suurempia resursseja.

Keskeisinä kehittämisalueina on tunnistettu:

1. Työllisyys, työhyvinvointi ja työolot
2. Lapsiperheiden toimeentulon varmistaminen ja vanhemmuuden tukeminen
3. Toimiva oppilaanohjaus ja oppilashuolto
4. Piittaamattomuuden vähentäminen
5. Poliisin näkyvyyden lisääminen
6. Nuorten liikennekäyttäytymisen parantaminen
7. Yksin asumisen tukeminen
8. Liikkumisen turvaaminen
9. Toimivat sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalvelut

2. Tausta, tarkoitus, tavoitteet

Hyvinvointikertomuksen taustaa

Kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen tukee myös ihmisoikeuksien toteutumista. Kunnan tehtävänä on nimittää terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutahot ja kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä ja lisäksi on tehtävä yhteistyötä muiden kunnassa toimivien julkisten ja yksityisten tahojen ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Strategisessa suunnittelussa kunnan on asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määritettävä toimenpiteet ja käytettävä näiden perustana ja seuraamiseen kuntakohtaisia terveysosoit-
timia eli indikaattoreita.

Terveydenhuoltolaissa määrätään kuntaa seuraamaan asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin. Lisäksi on seurattava palveluis-
sa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalais-
ten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä kunnassa toteutetuista toimenpiteistä on raportoi-
tava valtuustolle vuosittain ja kerran valtuustokaudessa laajempi selvitys, jotka kutsu-
taan hyvinvointikertomukseksi.

Hyvinvoinnin määritelmiä

Hyvinvointi koostuu hyvin monesta toisiinsa vaikuttavasta tekijästä, joista syntyy **hyvin-
voinnin kokemus**. Hyvinvointi-käsite viittaa suomen kielessä sekä yksilölliseen että yh-
teisötason hyvinvointiin. Hyvinvoinnin osatekijät jaetaan yleensä kolmeen ulottuvuuteen:
terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin tai elämänlaatuun. Hy-
vinvointi on ihmisen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, emotionaalista ja hengellistä hyvää
oloa, joka on ihmisen itsensä, läheisten ihmisten, yhteiskuntapolitiikan, palvelujärjestel-
mien toiminnan ja lähiympäristön tulosta.

Yksilöllisen hyvinvoinnin osatekijöiksi luetaan myös sosiaaliset suhteet, itsensä toteut-
taminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. Hyvinvoinnin kokemus koostuu jokaisen it-
selleen tärkeistä asioista ja hyvinvointi merkitsee erilaisia asioita ihmisille eri elämänkaa-
ren vaiheissa. Yhä useammin koettua hyvinvointia mitataan elämänlaatu- käsitteellä, jo-
ta määrittävät terveys ja materiaalinen hyvinvointi, samoin kuin yksilön omat odotukset
hyvästä elämästä, ihmissuhteet, omanarvontunto ja mielekäs tekeminen. Koettu terveys
(hyvinvointi) on ihmisen itsensä antama arvio omasta yleisestä terveydentilastaan, koet-
tu terveys ennustaa toimintakykyä, terveyspalvelujen käyttöä ja kuolleisuutta väestössä.
Yhteisötason hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat mm. elinolot, työllisyys ja työolot sekä toi-
meentulo. Henkilökohtainen hyvinvoinnin kokemus ei kuitenkaan aina korreloi suoraan
olosuhteiden tai lääketieteellisten seikkojen kanssa.

Turvallisuus ja hyvinvointi liittyvät toisiinsa tiiviisti. Hyvinvointiturvallisuus on rikosten, yh-
teiskunnallisten häiriöiden ja onnettomuuksien ennaltaehkäisyä. Sillä on tärkeä merkitys
yhteiskunnan toimivuuden ja arjen sujuvuuden sekä turvallisuuden tunteen kokemisen
kannalta. Etenkin lasten, nuorten ja ikääntyneiden hyvinvointia edistävät toimet lisäävät
myös heidän turvallisuuttaan. Yhteiskunta voi tukea väestön hyvää elämänlaatua luo-
malla elämiselle puitteet, jotka mahdollistavat hyvän, terveen ja ihmisarvoisen elämän.
Hyvinvointivaltion tehtävänä pidetään hyvän elämän lähtökohtien tarjoamista kaikille
kansalaisille tasapuolisesti. Yhteiskunnallinen ja alueellinen turvallisuus luetaan kuulu-
vaksi ihmisen perustarpeisiin. Sosiaali- ja terveysministeriö painottaa hyvinvoinnin ja
terveyden edistämiseksi turvallisuuden lisäämistä, köyhyyden torjumista ja syrjäytymi-
sen ehkäisemistä. Lisäksi on tärkeää huolehtia terveellisestä elin- ja työympäristöstä.

Hyvinvointikertomus

Hyvinvointikertomus on eri hallinnonalojen asiantuntijoiden yhdessä laatima katsaus kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista ja niihin vaikuttavista tekijöistä. Kertomus on myös kuvaus kuntalaisten hyvinvointitarpeista, hyvinvoinnin eteen tehdyistä toimenpiteistä ja siihen sisältyy suunnitelma tulevasta hyvinvointia edistävästä hankkeista. Hyvinvointikertomuksen tarkoituksena on ohjata kunnan hyvinvointipolitiikkaa ja koota olemassa olevien hyvinvointiin liittyvien ohjelmien sisällöt yhdeksi kokonaisuudeksi. Valtuustolle tulee tehdä sekä laaja hyvinvointikertomus sekä vuosittainen hyvinvointikertomus. Vuosittainen hyvinvointikertomus keskittyy lyhyen aikavälin toimenpiteiden raportointiin, arviointiin ja suunnitteluun. Siihen voidaan tarkentaa painopistealueet osana talouden ja toiminnan käyttösuunnittelua.

Rautjärven kunnassa turvallisuussuunnitelma käsitellään osana hyvinvointikertomusta ja turvallisuuden nykytilaa ja kehitystä käsitellään erilaisten turvallisuudesta kertovien sekä turvallisuusongelmia ennustavien indikaattoreiden avulla.

Sähköinen hyvinvointikertomus

Sähköinen hyvinvointikertomus -työväline jakautuu kahteen osaan eli laajaan valtuustokausittaisen kertomuksen valmisteluun ja vuosittaiseen raportointiin eli vuosittaiseen hyvinvointikertomukseen. Laaja kertomus valmistellaan koko valtuustokauden aikaiseen kuntalaisten hyvinvoinnin raportointiin, arviointiin ja suunnitteluun. Se tuo pitkän aikavälin näkökulman, joka luo pohjan vuosittaiselle raportoinnille ja hyvinvoinnin edistämisen suunnittelulle. Laajaan hyvinvointikertomukseen voi esimerkiksi luoda vuosittain vaihtuvat teemat eri hyvinvointiaiheista, joihin panostetaan ja tehdään toimenpidesuunnitelma ja toteuman seuranta.

Rautjärven kunnan strategiset tavoitteet

Rautjärvi on luonnonkaunis eteläkarjalainen kunta. Se sijaitsee noin 80 kilometrin päässä Lappeenrannasta ja kuuluu Imatran seutukuntaan. Yli puolet Rautjärven asukkaista asuu kuntakeskuksessa Simpeleellä. Rautjärven asemanseutu on merkittävä taajama ja siellä asukkaita on noin 300. Taajamat sijaitsevat noin 25 kilometrin etäisyydellä toisistaan.

”Rautjärvi ja Simpele antavat rajan suojaa ihmisille ja yrittämiselle.”

Visio 2025 Rautjärvi

- turvaa asukkailleen laadukkaat lähipalvelut, mahdollisuuden vaikuttaa ja kehittää taajamia turvallisina ja maaseutumaisina elinympäristöinä osana Imatran seutua.
- tarjoaa yrittäjille ja järjestöille kumppanuuksia ja toimitiloja hyödyntäen venäläisten ostovoimaa ja palvelujen kysyntää sekä hyviä liikenneyhteyksiä.

Rautjärven kunnan päästrategia vuosille 2013-2017

- Kunnan lähipalveluiden turvaaminen
- Matkailupalvelujen kehittäminen
- Kuntaliitosselvityksessä onnistuminen
- Talouden tasapaino

Kunnan palvelurakenne

Rautjärven kunnassa palveluiden tarjonta jakautuu kolmeen toimialakeskukseen, hallinto-, sivistys- ja tekninen keskus.

Hallintokeskus	Sivistyskeskus	Tekninen keskus
yleis- ja taloushallinto	varhaiskasvatus	kunnallistekniikka
elinkeinotoimi	perusopetus	vesi- ja viemärilaitos
vaalit	lukio	maa- ja metsätilat
	kansalaisopisto	kiinteistöt
	kulttuuri	liikuntapaikat ja -alueet
	liikunta	tukipalvelut
	nuoriso	rakennustarkastus
	ravintohuolto	ympäristöhoito

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri (Eksote) huolehtii Rautjärven kaikista sosiaali- ja terveyspalveluista lukuun ottamatta päivähoitoa ja perusopetusta.

Ammatillisesta koulutuksesta huolehtii Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä Saimaan ammattiopisto Sampoä ylläpitämällä.

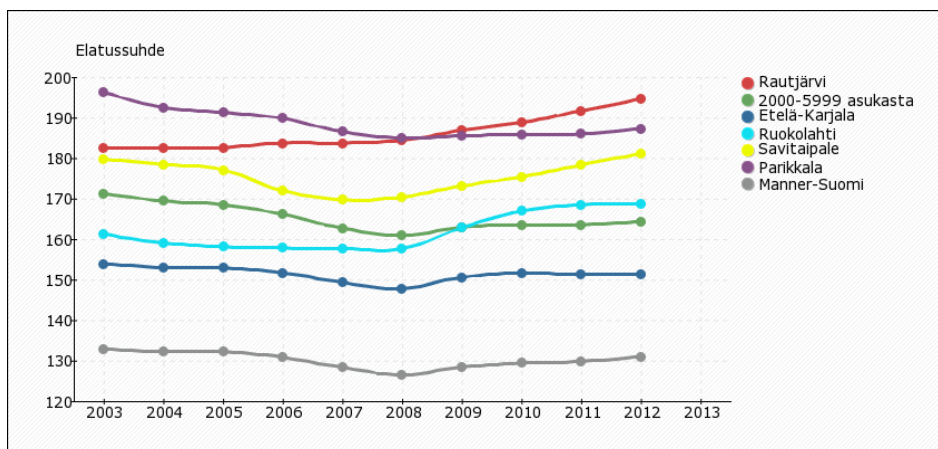
Palo- ja pelastustoimesta vastaa Etelä-Karjalan pelastuslaitos. Ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelu on järjestetty seutukunnallisesti Imatran Seudun Ympäristötoimeen.

Kunnan väestö ja elinvoima

Väestön kehitys ja väkiluku ovat Rautjärven kunnassa alenevat. Verrattaessa nykytilannetta (2013) ja ennustetta 2030, väkiluvun ennustetaan laskevat tasaisesti noin 16 % nykytasosta. Vanhusväestön määrä on lievässä nousussa ja vastaavasti työikäisten ja sitä nuorempien määrä on laskussa. Vastaava kehitys näkyy myös vertailukunnissa ja koko maakunnassa. Väestöennuste 2030-ennusteen lähtöväkilukuina ovat olleet vuoden 2008 lopun väkiluvut ja Rautjärven väkiluku putoaa noin kolmeen tuhanteen. Samanlainen kehitys on näkyvissä myös vertailukunnissa sekä maakunnallisesti. Vuonna 2013 on 75–84 vuotta täyttäneiden osuus ollut vertailuajankohtana nousussa sekä Rautjärvelä että vertailukunnissa ja 85 vuotta täyttäneiden määrässä on tapahtumassa voimakasta kasvua.

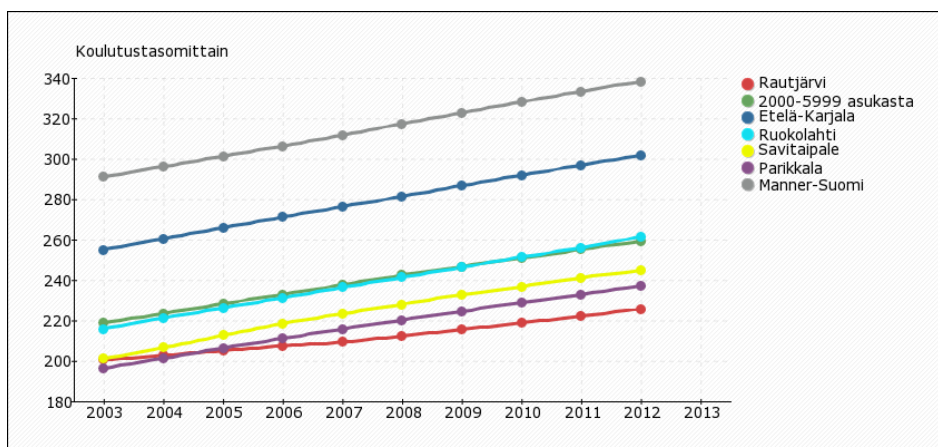
Alle 20-vuotiaiden osuus on 16,6 %, 20–64-vuotiaiden osuus 52,9 % ja yli 65-vuotiaiden osuus 30,6 %. Yli 65-vuotiaiden lukumäärän ennakoidaan väestöennusteiden mukaan kasvavan 150 henkilöllä ja alle 20-vuotiaiden määrän ennustetaan vähenevän samana aikana 132 henkilöllä. Työikäisten määrän ennustetaan vähenevän 400 henkilöllä, mikä johtuu suurten ikäluokkien tulosta eläkeikään. Kunnan työpaikkojen säilymisen kannalta työikäisen väestön hyvien peruspalvelujen säilyttäminen kunnassa nähdään kuntastrategian yhtenä kulmakivenä.

Taloudellinen huoltosuhde eli elatussuhde ilmaisee kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti.

Kuva 1. Elatussuhde Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012

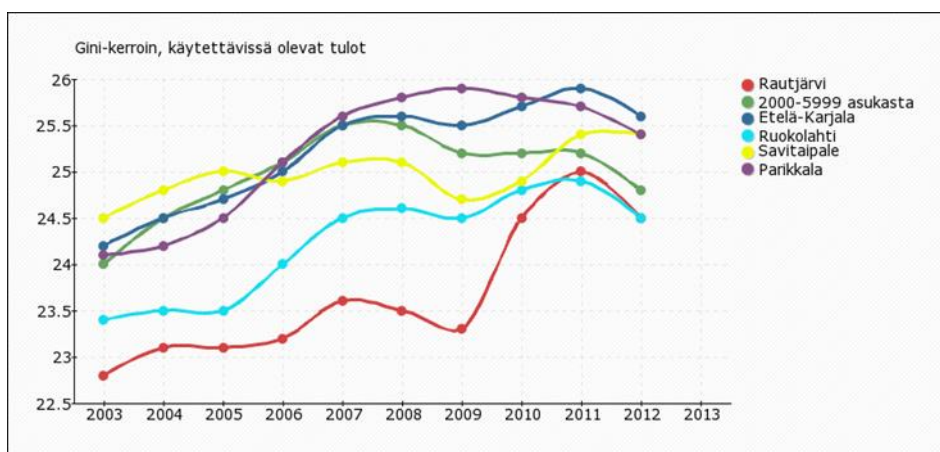
Koulutustasomittariin on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettua korkeimman koulutuksen keskimääräisen pituuden henkeä kohti ja se kertoo väestön koulutustason keskimäärin. Rautjärven asukkaiden koulutustaso on tarkastelujaksolla kasvanut, ollen kuitenkin matalampi kuin vertailukunnissa ja noin vuoden arvon verran pienempi kuin koko maassa keskimäärin.

Kuva 5. Koulutustasomittain Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012

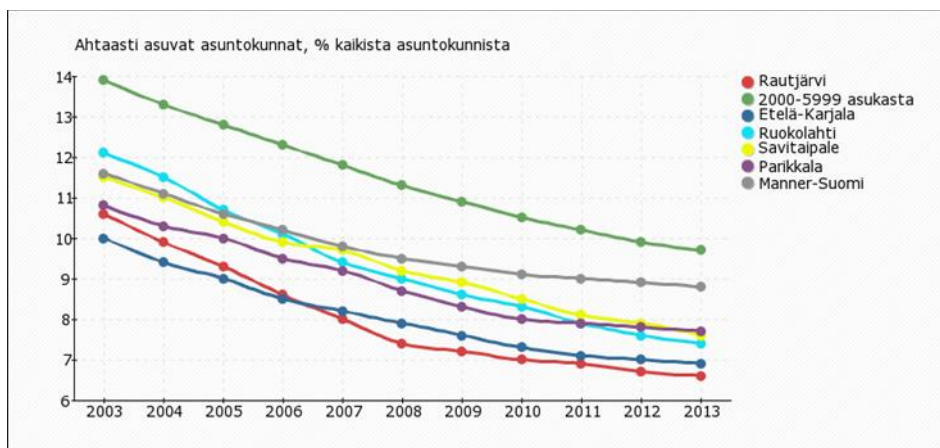
Gini-kerroin ilmaisee tarkasteltavan alueen asuntokuntien käytettävissä olevien rahatulojen jakautumista. Gini-kerroin on yksi yleisimmin käytetyistä tuloerojen mittareista. Gini-kertoimessa tuloerojen taso on kiteytetty yhteen lukuarvoon, mikä voi vaihdella nollan ja yhden välillä. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisempi tulonjako on. Työllisyys ja työttömyys ovat keskeisimmät tuloeroihin vaikuttavat tekijät. Hyvin suurten tuloerojen katsotaan heikentävän sosiaalista koheesiota, luottamusta ja liikkuvuutta, joiden heikkenemisellä on negatiivisia vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja talouteen.

Tulojen jakautuminen on ollut tasaisempaa viime vuosikymmenellä ja tulonjaon epätasaisuus nousi Rautjärvellä voimakkaasti kuluvaan vuosikymmenen alussa ja laski nopeasti. Selittävänä tekijänä tähän voisi olla tehtaan irtisanomiset, laman vaikutus ja näitä seurannut työttömyys.

Kuva 7. Gini-kerroin, käytettävissä olevien tulojen jakauma Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012

Ahtaasti asuvat asutokunnat -indikaattori ilmaisee ahtaasti asuvien asutokuntien osuuden prosentteina kaikista asutokunnista. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huonelukuun. Asutokunnan muodostavat kaikki samassa asunnossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Ahtaasti asuvien asutokuntien määrä on vähentynyt tasaisesti Rautjärvellä samoin kuin vertailukunnissa. Toisaalta ahtaasti asuvien lapsiperheiden määrä on taas hyppäyksellisesti kasvanut.

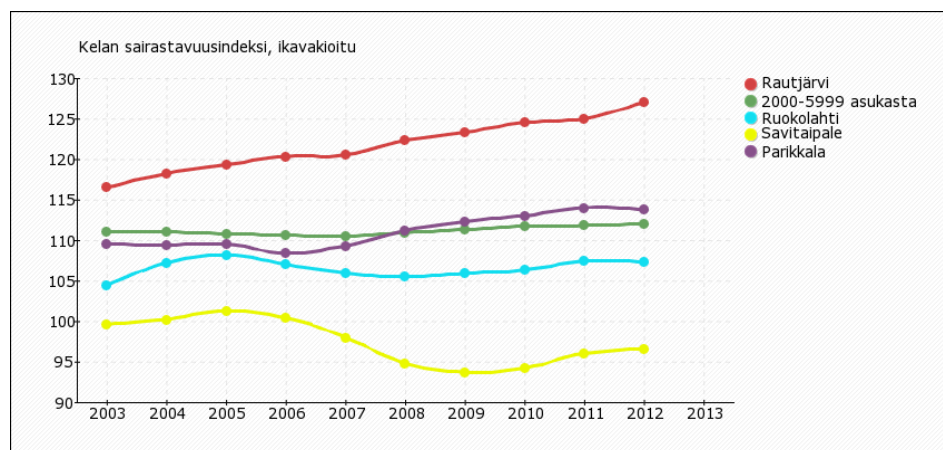
Kuva 8. Ahtaasti asuvat asutokunnat Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013

3. Väestön hyvinvoinnin, terveydentilan ja palvelujen kuvaus

Sairastavuus

Kelan sairastavuusindeksi ilmaisee Suomen jokaiselle kunnalle lasketun arvon avulla, kuinka terveitä kunnan asukkaat ovat suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100).

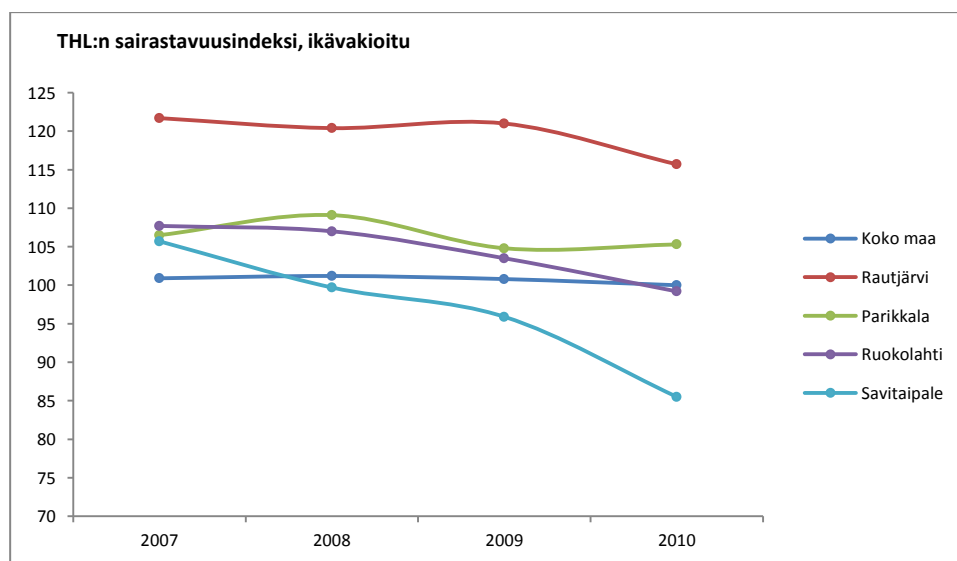
Kelan sairastavuusindeksillä mitattuna Rautjärvellä sairastetaan enemmän kuin vertailukunnissa ja kehitys on ollut enenevä koko tarkastelujakson aikana.

Kuva 9. Kelan ikävakioitu sairastavuusindeksi Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sairastavuusindeksi kuvaa kuntien ja alueiden väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä on otettu huomioon seitsemän eri sairausryhmää ja neljä eri painotusnäkökulmaa, joista sairauksien merkitystä arvioidaan.

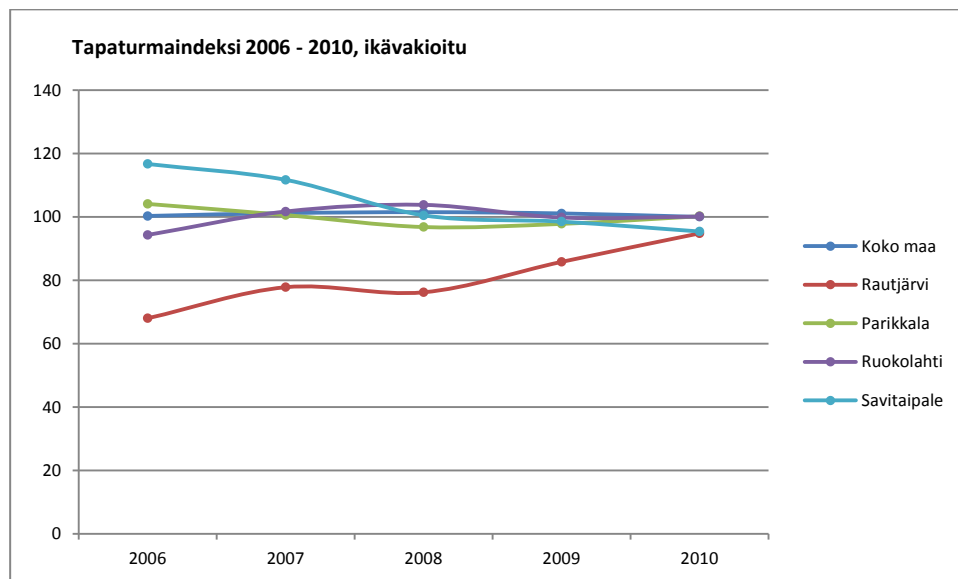
Rautjärven tilanne THL:n sairastavuusindeksillä mitattuna on huolestuttavampi kuin vertailukunnissa tai maassa keskimäärin. Kaaviossa on huomattava, että kuntien välisten erojen selventämiseksi akselin arvo lähtee kohdasta 70.

Kuva 10. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ikävakioitu sairastavuusindeksi Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2010. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005–2013.

Tapaturmaindeksi kuvaa tapaturmien takia sairaalahoidossa olleiden osuutta 0–79-vuotiaasta väestöstä. Eri tapaturmien yleisyys on erilainen eri ikäryhmissä, jolloin alueen ikärakenne vaikuttaa sairastavuuden tasoon.

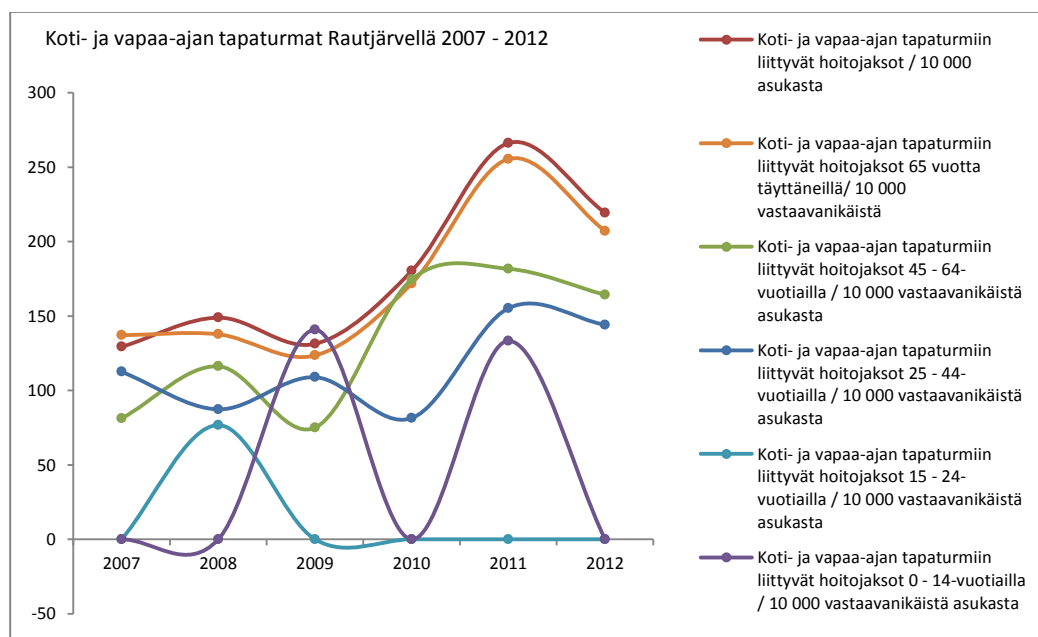
Akselin alin arvo on 50, jotta vertailukuntien erot ja indeksin muutos saadaan paremmin näkyviin. Rautjärven tapaturmaindeksi on tarkastelujaksolla kohonnut, saavuttaen muut vertailukunnat.

Kuva 11. Ikävakioitu tapaturmaindeksi Rautjärvellä ja vertailualueilla 2006–2010. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005–2013.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot/ 10 000 asukasta

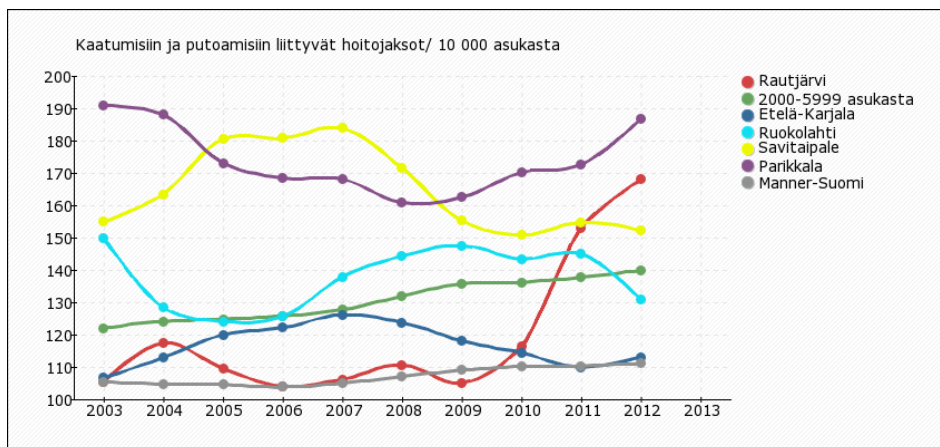
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmista suurin osa tapahtuu iäkkäille henkilöille ja näille tapahtuu nimenomaan kaatumisia ja putoamisia.

Kuva 26. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmat Rautjärvellä 2007–2012. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005–2013.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta ilmaisee vuoden aikana kaatumisen tai putoamisen vuoksi sairaanhoitoa saaneiden potilaiden hoitojaksojen lukumäärän kymmentä tuhatta vastaavanikäistä asukasta kohti.

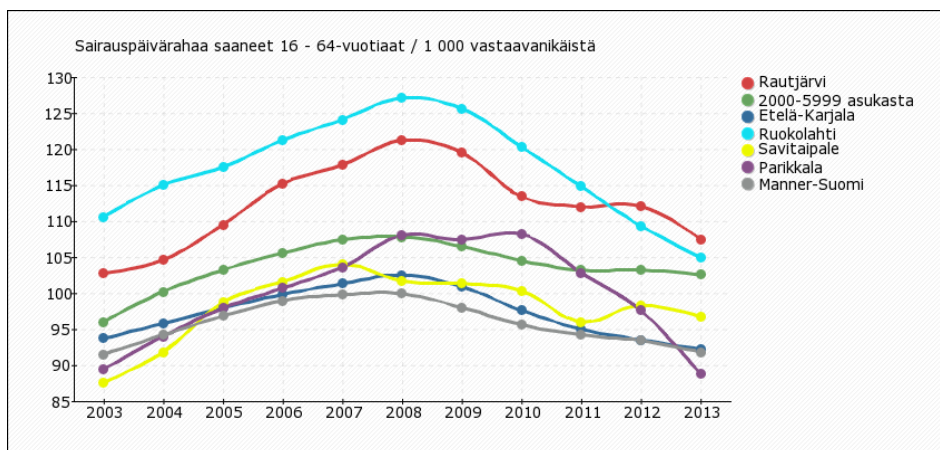
Rautjärvellä kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitojaksojen määrä on nopeasti noussut vuosikymmenen alussa, näiden kuntien määrät ovat vertailukuntia huomattavasti suuremmat.

Kuva 27. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012.

Sairauspäivärahaa saaneet 16–64 -vuotiaat ilmaisee Sairausvakuutuslain mukaista päiväraha korvausta vuoden aikana vähintään yhdeltä päivältä saaneiden 16–64-vuotiaiden osuuden tuhatta vastaavanikäistä kohti

Rautjärven sairauspäivärahan saajien määrä on vähentynyt huippuvuoden 2008 arvosta, ja sama kehitys on nähtävillä myös vertailukunnissa. Kunnan saama vertailuluku on silti edelleen korkeampi kuin muissa kunnissa.

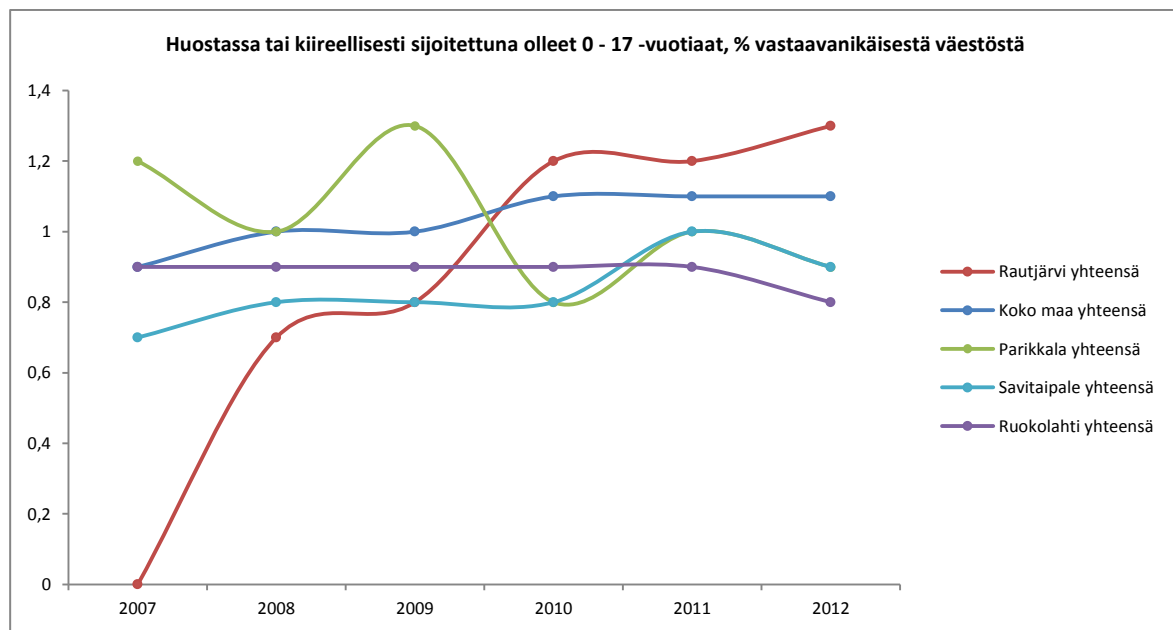

Kuva 12. Sairauspäivärahaa saaneet työikäiset Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Sosiaaliset olot

Huostassa olevat alaikäiset lapset -indikaattori kohteeksi ilmaisee huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna viimeisimmän sijoitustiedon mukaan olleiden 0–17-vuotiaiden lasten osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä.

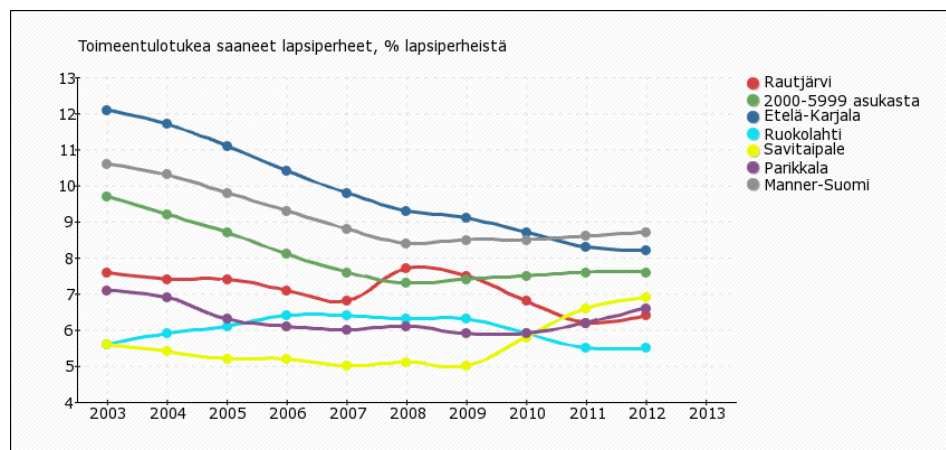
Rautjärvellä huostaan otettujen lasten määrä on ollut kasvussa koko tarkastelujakson aikana ja se on kohonnut korkeammalle kuin vertailukunnissa tai maassa keskimäärin. Rautjärvellä huostaan otettujen lasten määrä on ollut kasvussa koko tarkastelujakson aikana ja se on kohonnut korkeammalle kuin vertailukunnissa tai maassa keskimäärin.

Kuva 16. Huostassa ja kiireellisesti sijoitettuna olleet lapset Rautjärvellä ja vertailualueilla 2007–2012. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattori-pankki SOTKANet 2005–2013.

Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet kertoo toimeentulotuen piirissä olevien lapsiperheiden osuuden koko väestön lapsiperheistä.

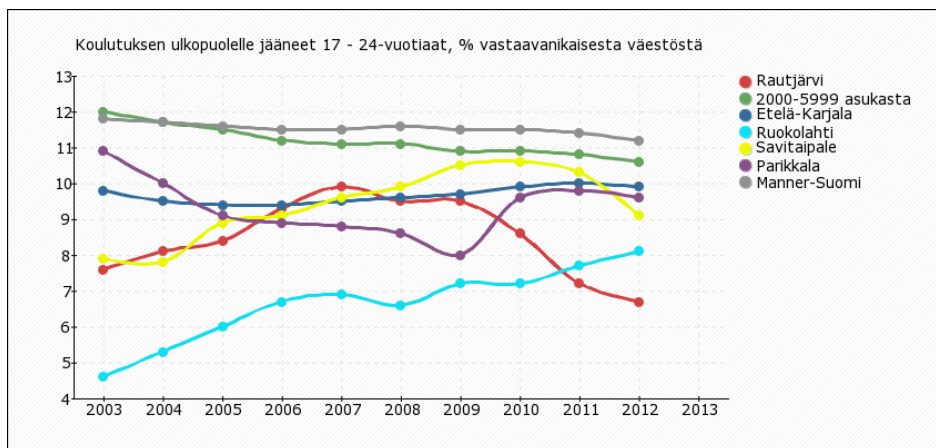
Toimeentulotukea tarvitsevien lapsiperheiden määrä on ollut hienoisessa laskussa vuosien 2008–2009 hyppäyksen jälkeen, mutta ollut noususuunnassa vuonna 2012.

Kuva 17. Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat. Koulutuksen ulkopuolelle jääneillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka ko. vuonna eivät ole opiskelijoita tai joilla ei ole tutkintokoodia eli ei perusasteen jälkeistä koulutusta.

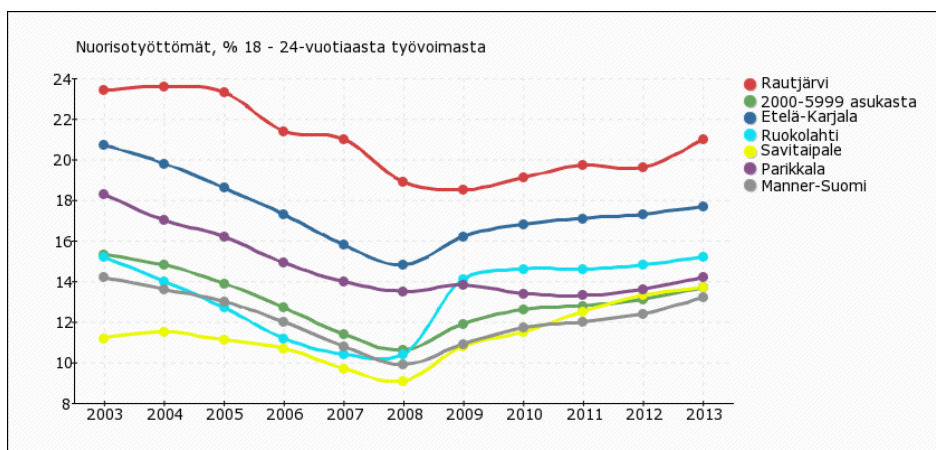
Rautjärven nuorten koulutustilanne on parantunut huomattavasti huippuvuosiin nähden ja on kaikkien vertailukuntien alhaisin vuonna 2012.

Kuva 18. Koulutuksen ulkopuolelle peruskoulun jälkeen jääneet nuoret Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012.

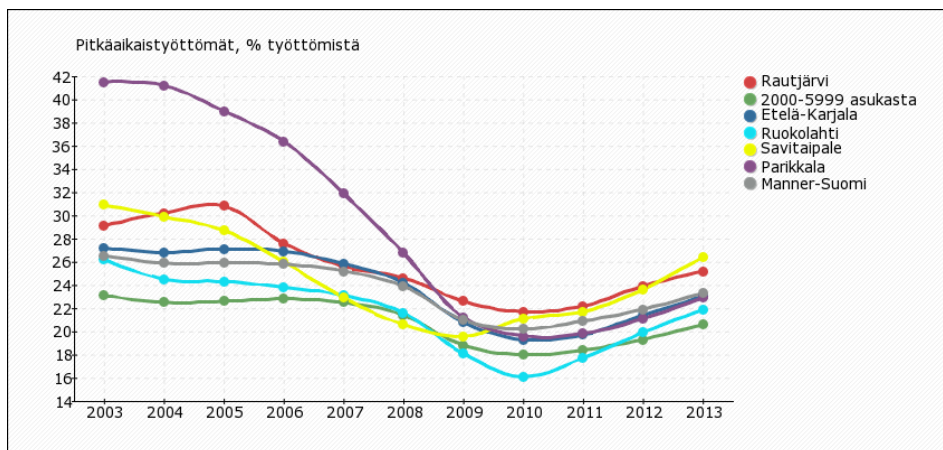
Nuorisotyöttömät ilmaisee 15–24-vuotiaiden työttömien osuuden prosentteina 18–24-vuotiaasta työvoimasta ja nuorisotyötön on 15–24-vuotias työtön.

Rautjärven nuorisotyöttömyystilanne on huolestuttava, nuorten työttömyysprosentti on koko tarkastelujaksolla on paljon muuta maata ja vertailukuntia korkeammalla tasolla. Lisäksi viime vuosina kehitys on ollut huonompaan päin. Vuonna 2013 kunnan joka 5. nuori on ollut työtön.

Kuva 19. Nuorisotyöttömät Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

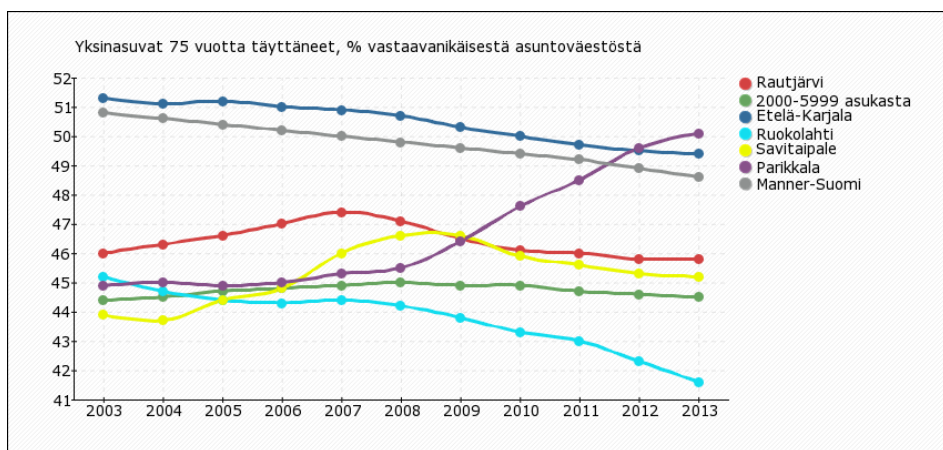
Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä. Pitkäaikaistyöttömyys altistaa syrjäytymiselle, päihteiden käytölle ja niihin liittyviin turvallisuusongelmiin. THL:n mukaan vanhempien pitkäaikainen toimeentulotukiasiakkuus on riskitekijänä lasten ja nuorten syrjäytymiselle. Koko maassa sekä vertailukunnissa 2000-luvun alkupuolella tapahtunut pitkäaikaistyöttömyyden väheneminen taittui vuonna 2010 laman seurauksena ja työttömien määrä on noussut huolestuttavasti.

Kuva 20. Pitkäaikaistyöttömät Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet asukkaat Tilastokeskuksen mukaan yksinäisyys ja vähäiset sosiaaliset kontaktit lisäävät ikääntyneiden turvattomuutta, turvattomuuden tunnetta ja turvallisuusongelmia.

Rautjärvellä yksinasuvia yli 75-vuotiaita on ollut muuta maata vähemmän mutta pääsääntöisesti enemmän kuin vertailukunnissa.

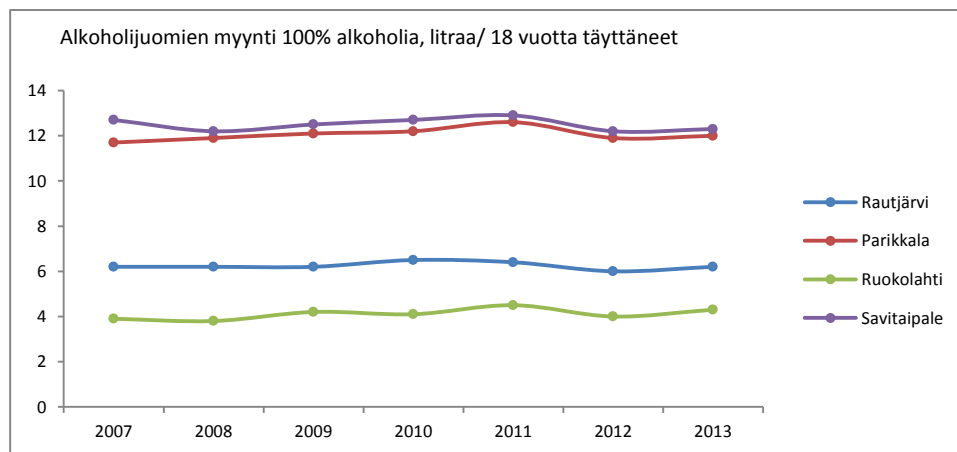

Kuva 21. Yksinasuvat yli 75vuotiaat Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Turvallisuus

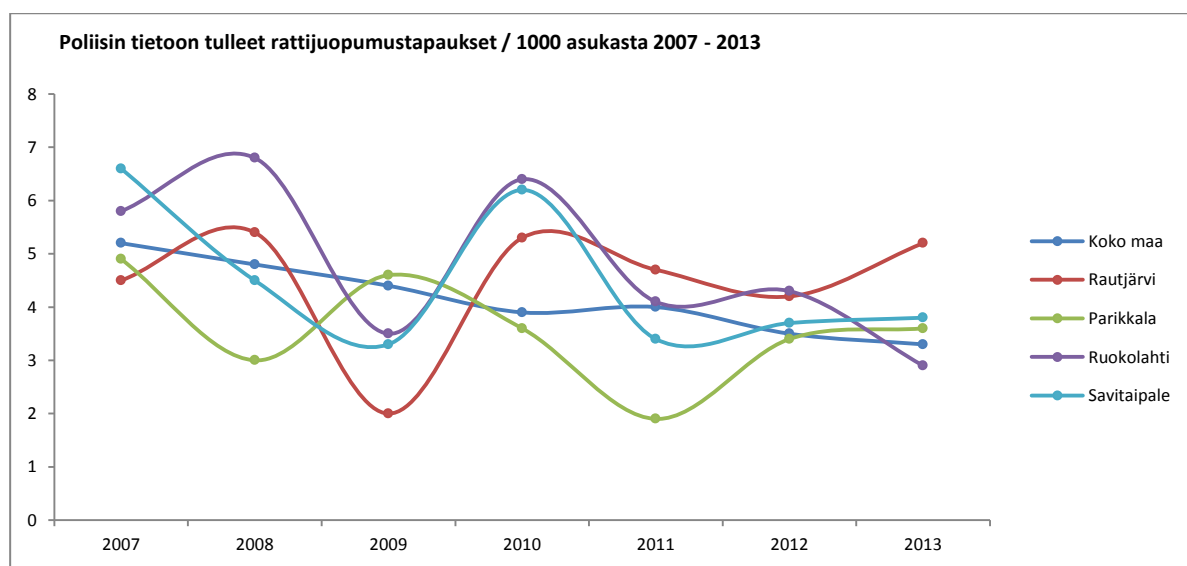
Alkoholin kulutus -indikaattori on tärkeä turvallisuusongelmia ennakoiva mittari, koska alkoholi on merkittävin yksittäinen tekijä, joka yhteiskunnassamme vaikuttaa ihmisten arkiturvallisuuteen.

Rautjärvellä nähdään vertailukuntia matalampaa alkoholijuomien myyntiä, osittain liittyen alkoholiliikkeen puuttumiseen. Kaikkea alkoholia ei kuitenkaan osteta alkoholiliikkeestä tai kaupasta, vaan etenkin itärajan tuntumassa on otettava huomioon ihmisten matkoilta tuoma alkoholi.

Kuva 22. Alkoholijuomien myynti Rautjärvellä ja vertailualueilla 2007–2013. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005–2013.

Rattijuopumukset ovat olleet tarkastelun alkupuolella lievässä laskussa Rautjärvellä, mutta ovat taas nousseet edellisen vuoden aikana ja ovat olleet pääsääntöisesti korkeammat kuin maan keskiarvo. Merkillepantavaa on, että todettujen rattijuopumustapausten määrään vaikuttaa oleellisesti poliisin valvonta, ja tämä tulee ottaa huomioon tuloksia tarkasteltaessa.

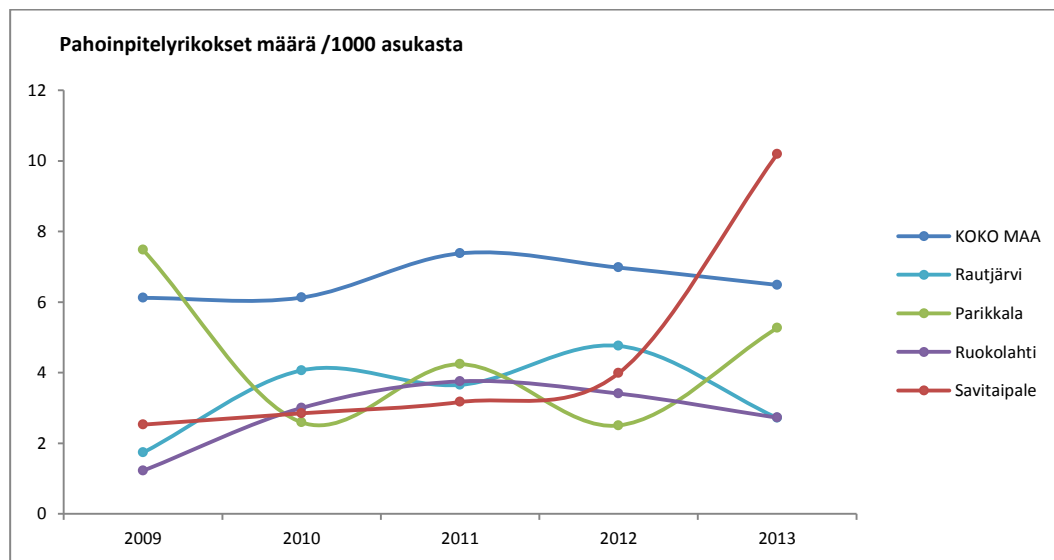

Kuva 15. Rattijuopumustapaukset Rautjärvellä ja vertailualueilla 2007 - 2013. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005–2013.

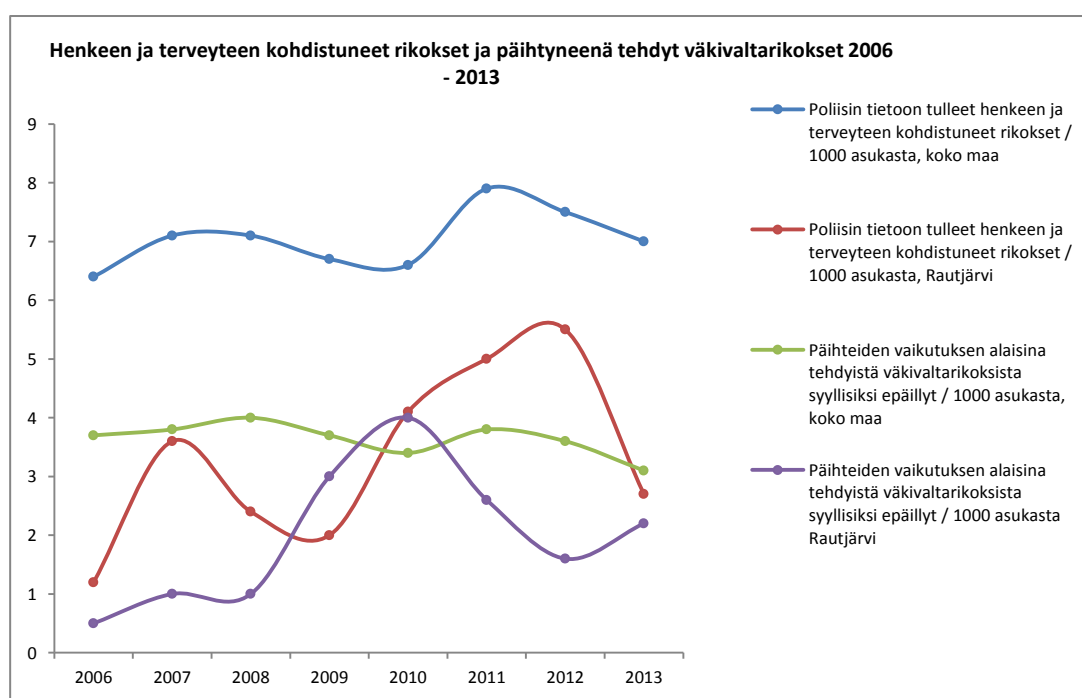
Pahoinpitelyrikosten määrä väkilukuun suhteutettuna

Poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset antavat kuvan siitä, miten paljon väkivaltaa kunnassa on.

Rautjärvellä pahoinpitelyjen määrä on maan keskiarvoa pienempi ja vertailukuntien tasoa. Henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia on ollut suhteessa muuta maata vähemmän ja suurin osa on tehty päihteiden vaikutuksen alaisena. Henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia on toki muitakin kuin väkivaltarikoksia, mutta kuvaa yleistä turvallisuuden ja turvattomuuden kehitystä.

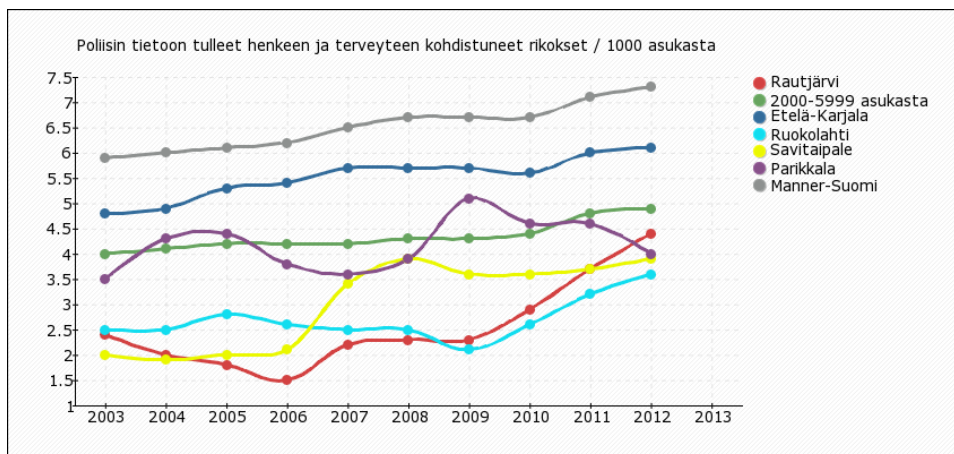
Kuva 23. Pahoinpitelyrikosten määrä Rautjärvellä ja vertailualueilla 2009–2013. Lähde: Tilastokeskus, Kaikki rikokset Rautjärvi 2009–2013.

Kuva 24. Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset ja väkivaltarikokset Rautjärvellä 2006–2013. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattori-pankki SOTKANet 2005–2013.

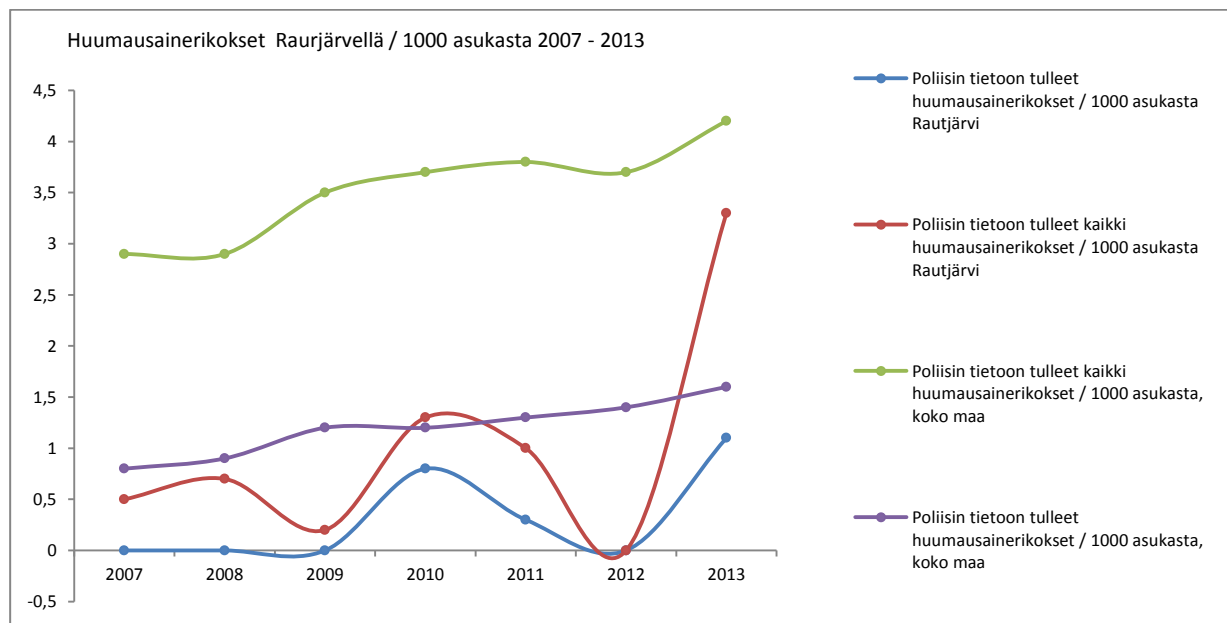
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset -indikaattori ilmaisee poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten eli henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten osuuden tuhatta asukasta kohti

Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä on liki kaksinkertaistunut Rautjärvellä vuosikymmenen aikana. Rikosten määrä on lievässä nousussa myös vertailukunnissa.

Kuva 33. Poliisin tietoon tulleet rikokset Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012.

Huumausainerikoksia tehdään Rautjärvellä vähemmän kuin maassa keskimäärin. Vuonna 2013 huumausainerikoksia tuli ilmi miltei saman verran kuin maassa keskimäärin ja kuvaajien erotuksesta huomataan, että törkeitä huumausainerikoksia on ollut enemmän kuin huumausainerikoksia.

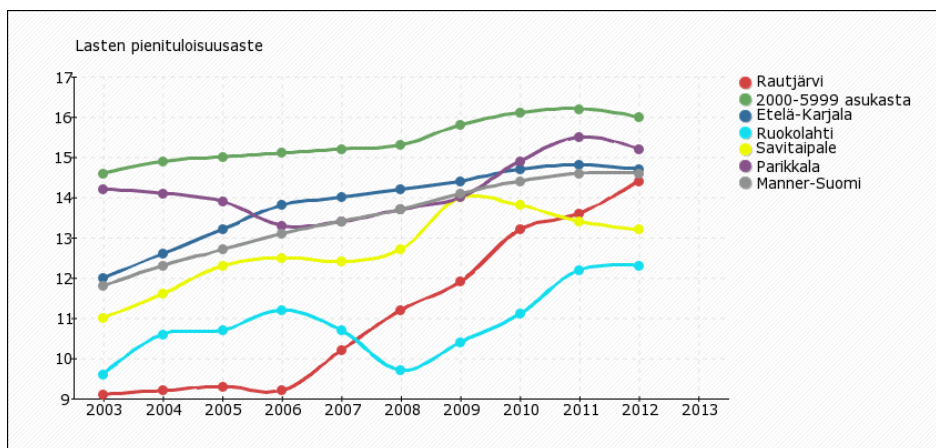

Kuva 29. Huumausainerikokset Rautjärvellä 2007–2013. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKAnet 2005–2013.

Lapset ja lapsiperheet

Lasten pienituloisuusaste ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle.

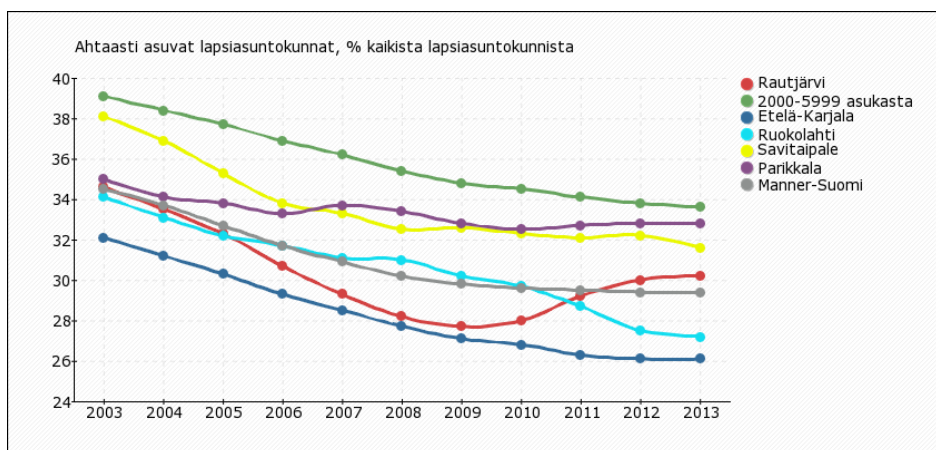
Rautjärvellä lasten (lapsiperheiden pienituloisuusaste) on noussut huomattavan korkealle tasolle viimeisen kuuden vuoden aikana. Toki lähtötaso on ollut vertailukuntien matalin, mutta lasten pienituloisuus on nykyisellään maan keskitasoa.

Kuva 35. Lasten pienituloisuusaste Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012.

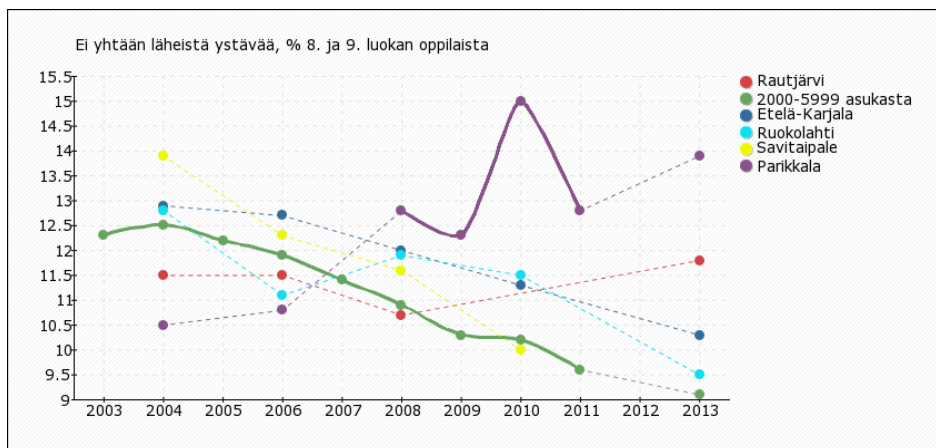
Ahtaasta asuvat lapsiasuntokunnat ilmaisee ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuuden prosentteina kaikista lapsiasuntokunnista.

Rautjärvellä yleisesti asumisväljyys on kasvanut, mutta ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien määrä on kasvanut.

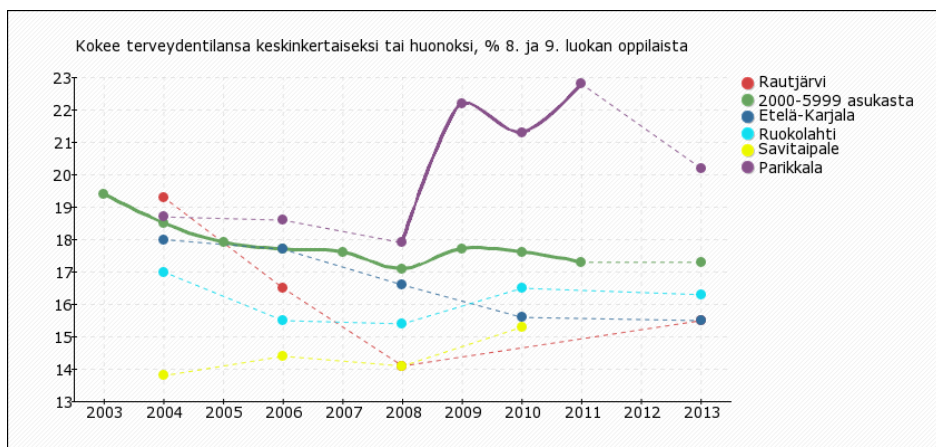
Kuva 36. Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Ei yhtään läheistä ystävää 8. ja 9. luokan oppilaista. Vuodesta 2013 alkaen kysely tehdään samaan aikaan koko maassa joka toinen vuosi ja vuonna 2012 kyselyä ei ole tehty lainkaan. Indikaattori on tietokannassa niiltä vuosilta, jolloin kunta on osallistunut kyselyyn ja kunnassa on vastannut vähintään 15 poikaa ja tyttöä molemmilta luokka-asteilta.

Kuva 38. Ei yhtään läheistä ystävää peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaista Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

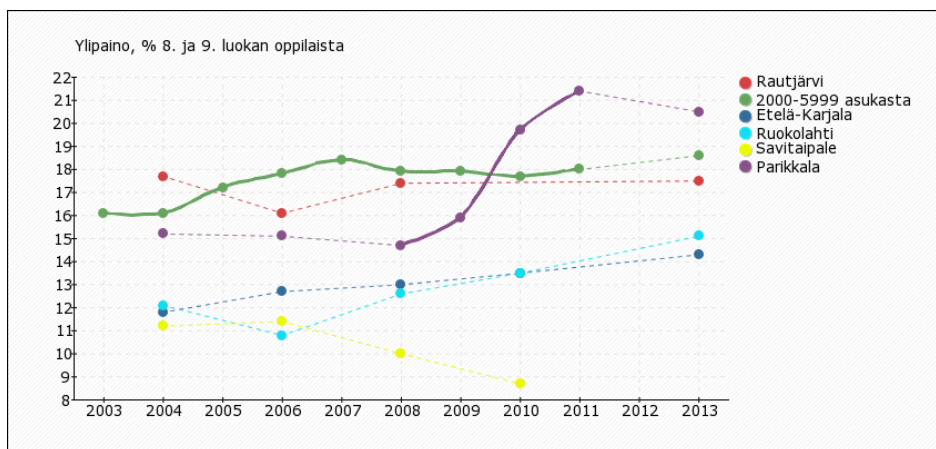
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi

Kuva 39. Terveydentilan kokemus peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilailla Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

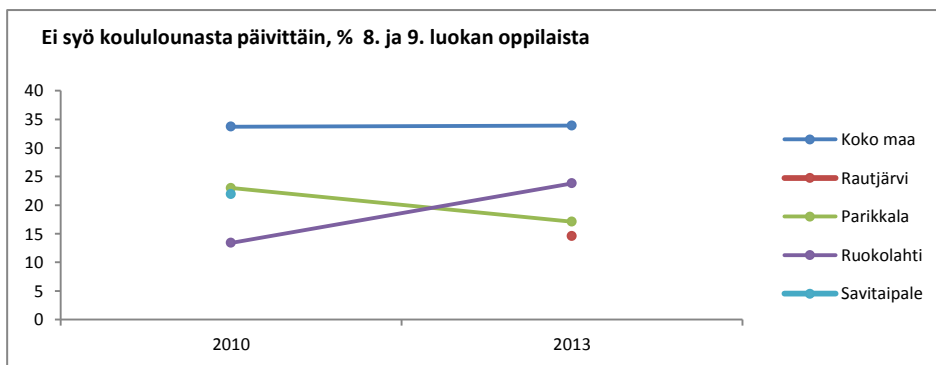
Rautjärveläiset lapset kokevat terveydentilansa vertailukunnista parhaimmaksi, vaikka terveydentilan huonoksi kokeminen on hieman noussut tarkastelujakson aikana.

Ylipaino Poikien ja tyttöjen prosenttiosuudet on vakioitu luokka-asteen mukaan. Yhteensä-prosenttiosuudet on vakioitu luokka-asteen ja sukupuolen mukaan.

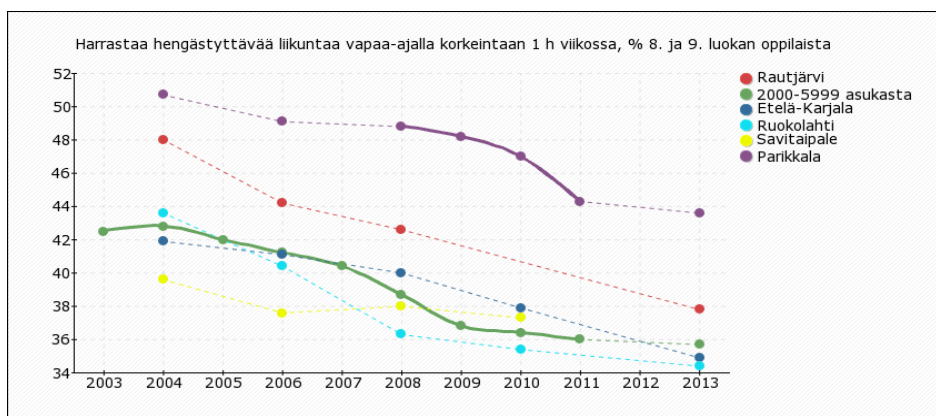
Kuva 41. Ylipainoisten lasten määrä Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Ei syö koululounasta päivittäin Lounas on tärkeä osa koulupäivää ja jaksamisen kannalta oli suotavaa, että koululounas syötäisiin. Valtakunnallisesti noin joka kolmas ei syö päivittäin koululounasta, Rautjärvellä ja vertailukunnissa hieman useammin.

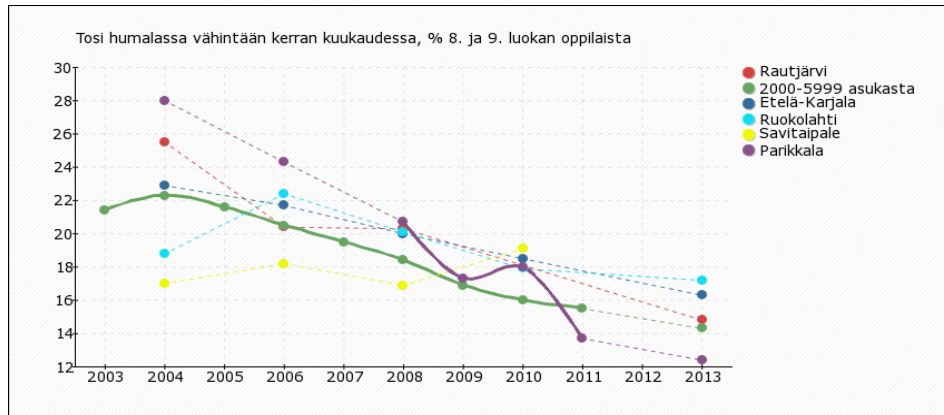
Kuva 42. Koululounasta ei nauti päivittäin 8. ja 9. luokan oppilaista Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005–2013.

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa.

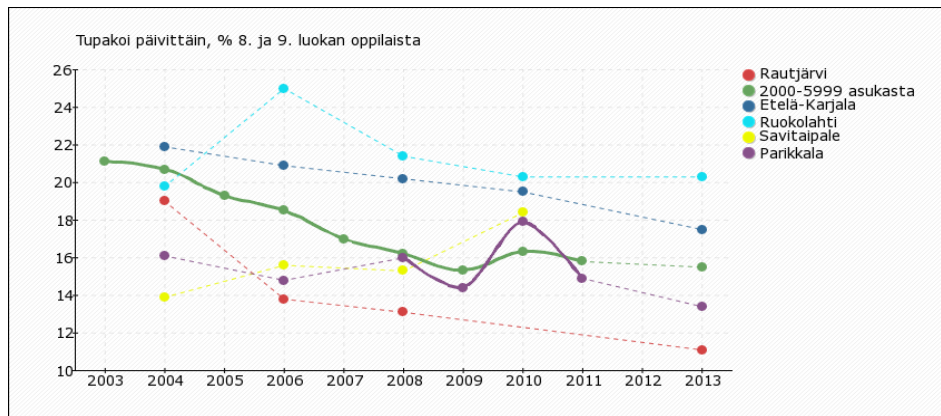
Kuva 43. Liikuntaa harrastamattomien määrä Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Lasten humalajuominen on vähentynyt sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.

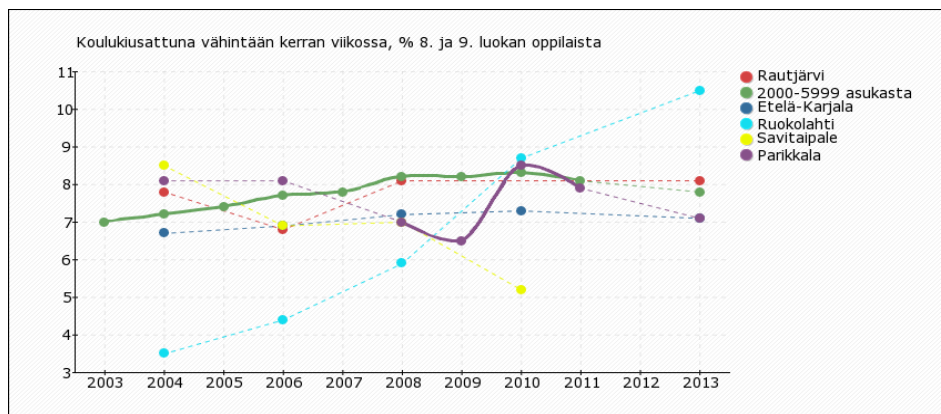
Kuva 44. Lasten humalajuominen Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Tupakoi päivittäin Tupakointi on vähentynyt lasten keskuudessa sekä valtakunnallisesti että alueellisesti. Rautjärvellä tupakoidaan harvemmin kuin muissa vertailukunnissa ja tällä hetkellä noin joka 10. lapsi tupakoi säännöllisesti.

Kuva 45. Lasten tupakointi Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

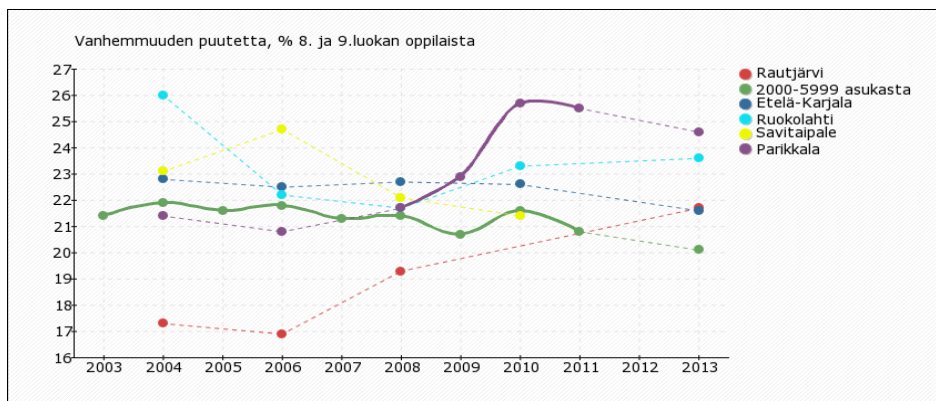
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa.

Kuva 46. Koulukiusauksen yleisyys Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Vanhemmuuden puutetta ilmaisee vanhemmuuden puutetta kokevien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kyselyyn vastanneista ko. ikäluokassa.

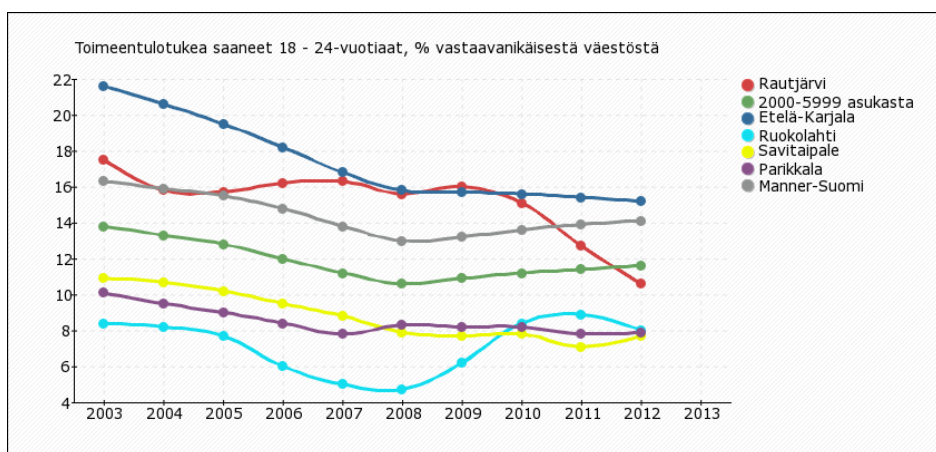
Vanhemmuuden puutetta kokee noin viidennes rautjärveläisistä vastaajista ja puutteen kokemus on voimistunut vuosikymmenen aikana.

Kuva 47. Vanhemmuuden puutteen kokeminen Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Aikuistuvat nuoret

Toimeentulotukea saaneet 18–24-vuotiaat kertoo kuinka suuri osuus nuorista on toimeentulotuen piirissä. Nuorten toimeentulotuensaajien osuus väestöstä on huomattavan korkea. Heidän osaltaan on kuitenkin mitä suurimmassa määrin kysymys tilapäisestä elämäntilanneköyhyydestä. Rautjärvellä toimeentulotuen saajien määrä on vähentynyt huomattavasti kuluva vuosikymmenen aikana ja se on laskenut muuta maata ja maakuntaa alemmalle tasolle, ollen kuitenkin korkeampi kuin vertailukunnissa.

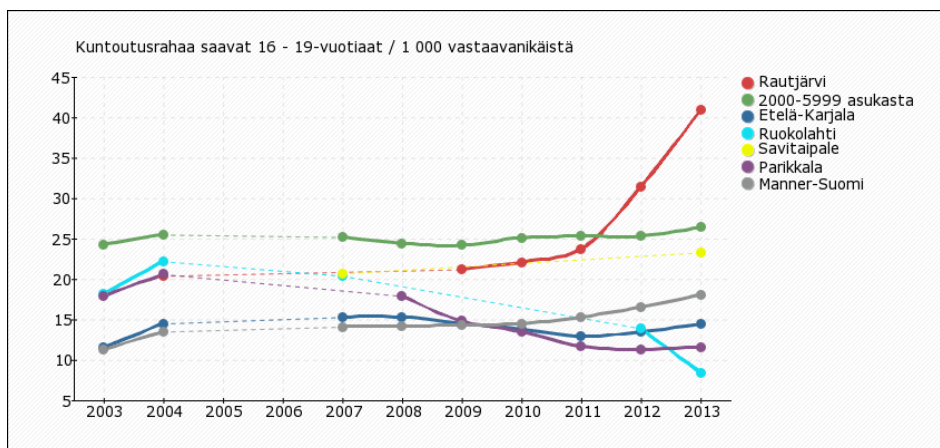

Kuva 55. Toimeentulotukea saaneet nuoret Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012.

Kuntoutusrahaa saavat 16–19-vuotiaat. Kuntoutusrahaa turvataan kuntoutujan toimeentuloa kuntoutukseen osallistumisen ajalta, kun kuntoutuksen tavoite on työelämässä pysyminen, työelämään palaaminen tai työelämään pääsy. Kuntoutusrahaa voi saada 16–67-vuotias, joka kuntoutuksen vuoksi ei pysty tekemään työtä.

Valtaosa 16–19-vuotiaille maksetuista kuntoutusrahoista on ns. nuoren kuntoutusrahaa, jonka tavoitteena on varmistaa vajaakuntoisen 16–19-vuotiaan nuoren ammatillisen kun-

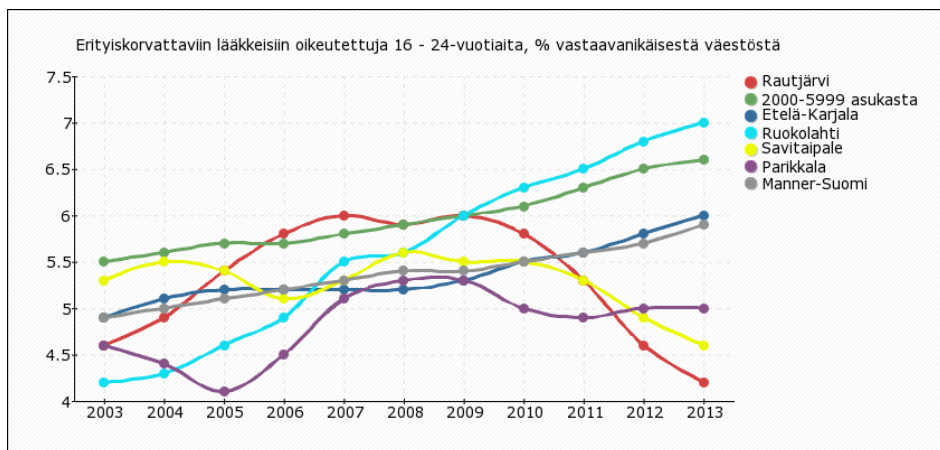
toutumisen käynnistyminen ja toteutuminen, parantaa hänen työllistymisedellytyksiään sekä turvata hänen toimeentulonsa. Tavoitteena on myös ehkäistä nuoren siirtymistä työkyvyttömyyseläkkeelle. Nuori voi saada työkyvyttömyyseläkkeen 16 vuotta täytettyään, jos hänellä ei selvitysten perusteella ole mahdollisuuksia ammatilliseen kuntoutukseen tai jos ammatillinen kuntoutus on sairauden vuoksi keskeytynyt tai päättynyt tuloksettomana. Rautjärvellä kuntoutusrahaa saaneita nuoria on ollut huomattavan paljon vertailukuntia enemmän ja nousu on ollut viimeisen kahden vuoden aikana vajaa 40 prosenttia.

Kuva 57. Kuntoutusrahaa saaneet nuoret Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

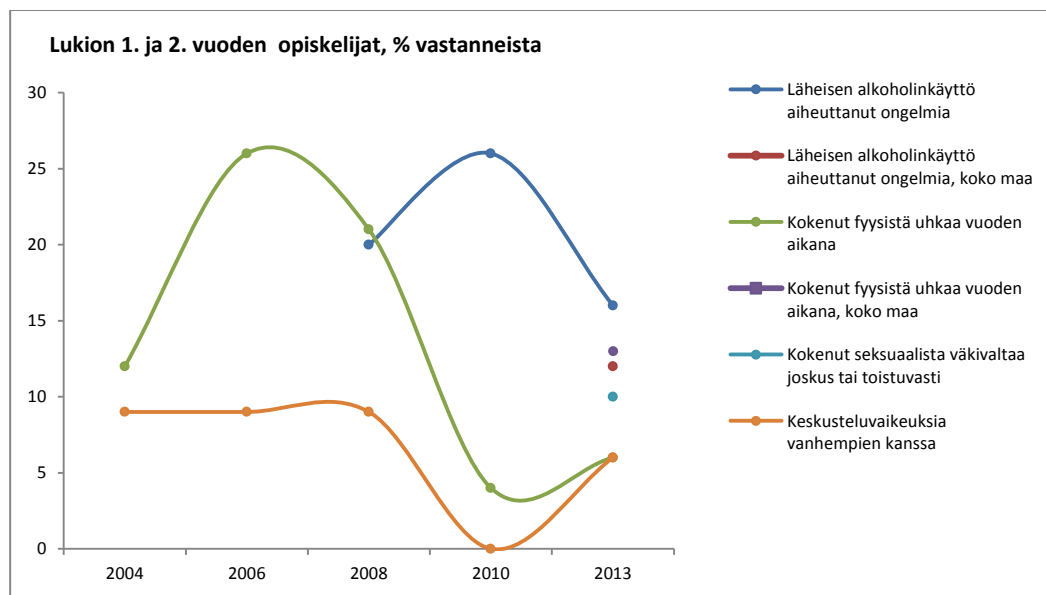
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16–24-v ilmaisee vuoden lopussa erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen osuuden 16–24-vuotiailla prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Yksi henkilö on voinut olla oikeutettu yhteen tai useampaan erityiskorvausoikeuteen yhdessä tai useammassa eri korvausluokassa. Oikeus erityiskorvaukseen tarkoittaa, että kyseisellä henkilöllä on jokin vakava ja pitkäaikaista lääkitystä vaativa sairaus.

Heitä on vähän yli viidesosa koko väestöstä. Erityiskorvausoikeus kuvaa melko hyvin pitkäaikaissairastavuutta väestössä. Rautjärvellä erityiskorvattavien lääkkeiden käyttäjien määrä on ollut voimakkaassa laskussa ja on tällä hetkellä alin kaikista vertailukunnista. Voidaan olettaa, että pitkäaikaissairauksien määrä on vähentynyt, kun taas maakunnallisesti ja valtakunnallisesti kehitys on ollut aivan päinvastainen.

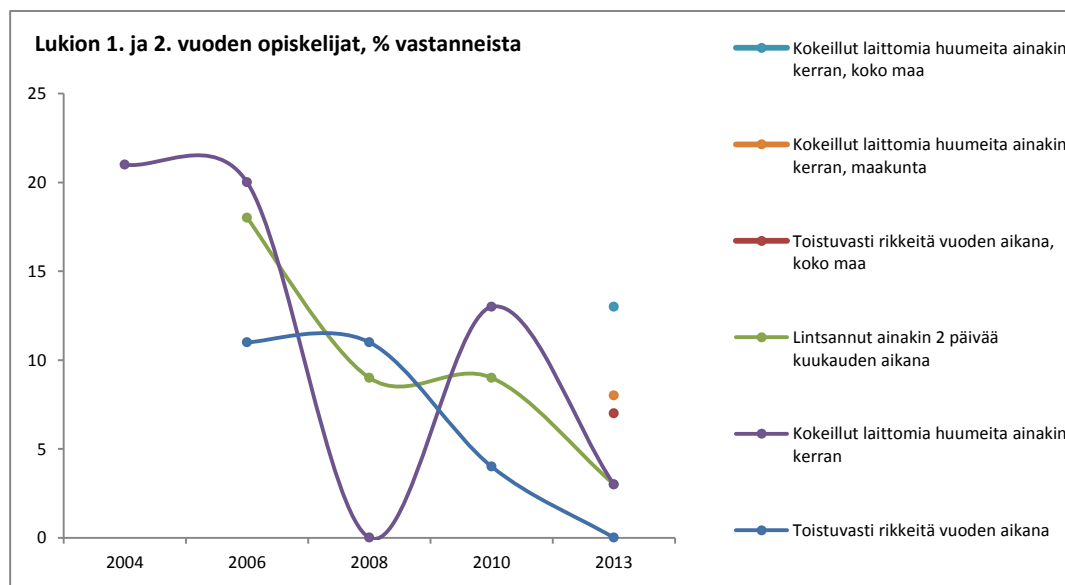

Kuva 58. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutetut nuoret Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan läheisen alkoholinkäyttö on aiheuttanut Rautjärvellä enemmän ongelmia kuin maassa keskimäärin. Tilanne on kuitenkin parantunut aikaisemmista tutkimusvuosista. Myös fyysisen uhkan kokemus on vähentynyt aikaisemmista vuosista, vaikka on korkeampi kuin edellisenä kyselyvuonna. Keskusteluvaikkeudet vanhempien kanssa ovat kasvaneet hieman.

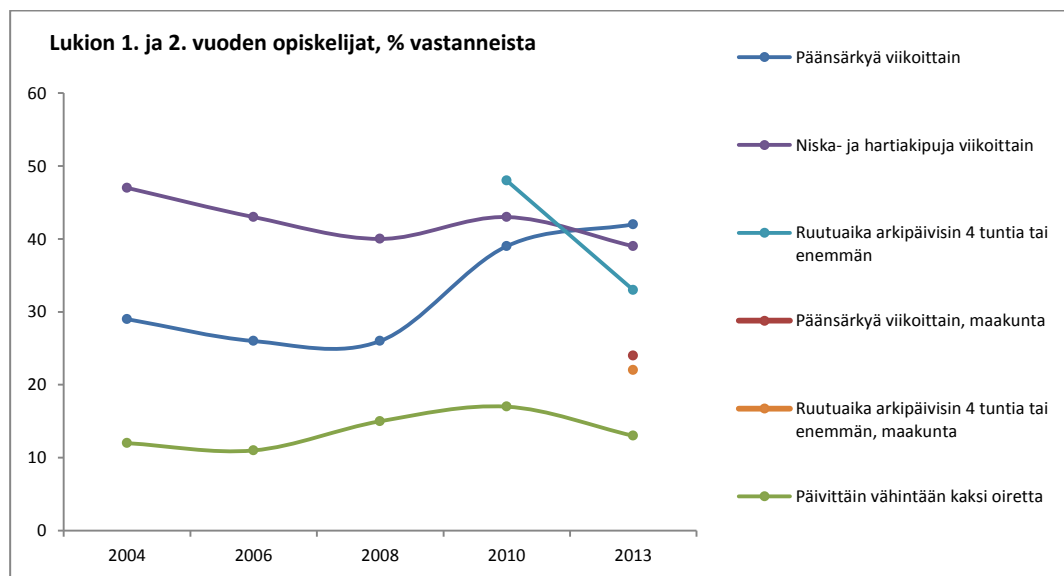

Kuva 60. Turvallisuusolojen kehitys lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla Rautjärvellä ja vertailualueilla 2004–2013. Lähde: Kouluterveyskysely 2013.

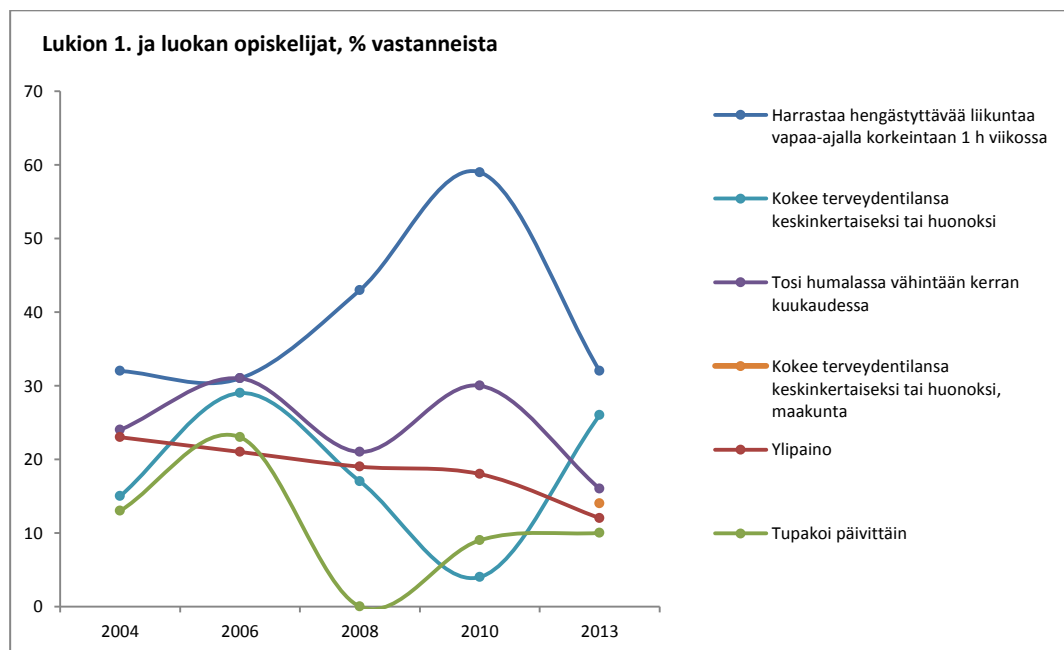
Kuva 61. Häiriökäyttäytymisen kehitys lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla Rautjärvellä ja vertailualueilla 2004–2013. Lähde: Kouluterveyskysely 2013.

Lukiolaisista noin 40 % kertoo kärsivänsä päänsärystä viikoittain, enemmän kuin maakunnassa keskimäärin. Ruutuaikaa on myös muuta maakuntaa enemmän ja lukiolaiset kärsivät myös niska- ja hartiakivuista.

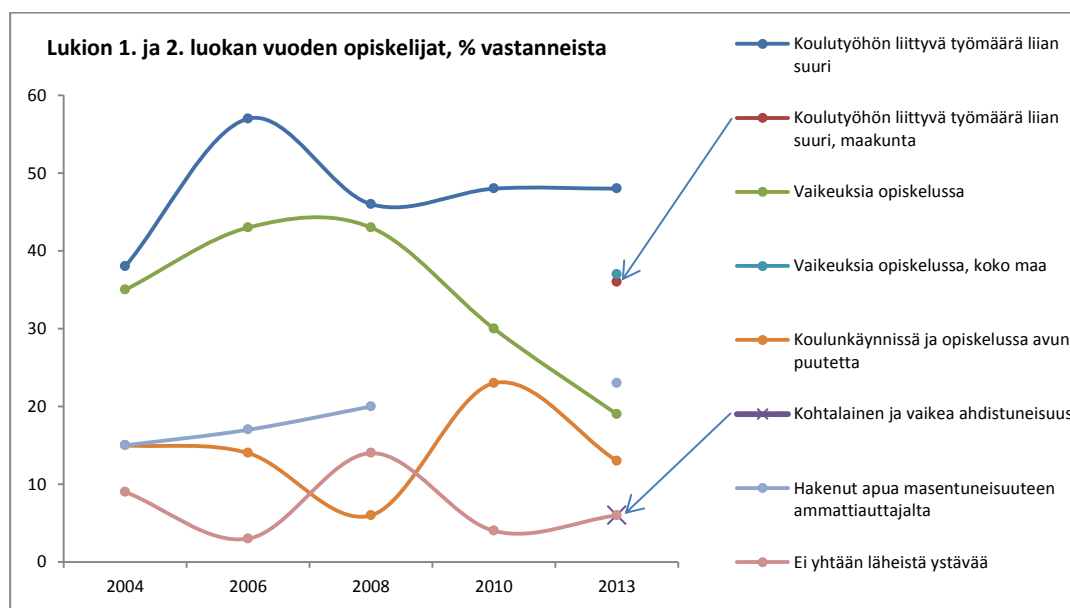

Kuva 62. Oireiden kokeminen lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla Rautjärvellä ja vertailualueilla 2004–2013. Lähde: Kouluterveyskysely 2013.

Hengästyttävän liikunnan määrä lukiolaisilla on kasvanut, mutta samalla terveydentilan kokeminen on huonontunut. Humalajuominen on vähentynyt samoin ylipaino. Tupakointi on huolestuttavasti lisääntynyt.

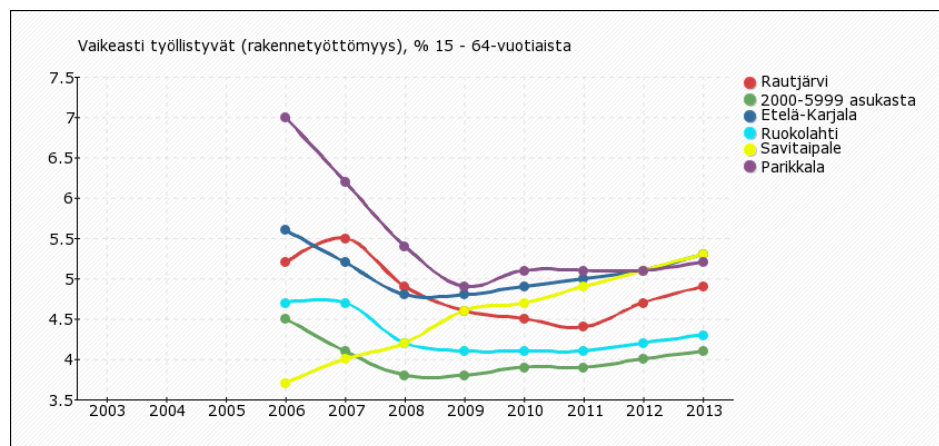
Kuva 63. Hyvinvointiin vaikuttavat tekijät 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla Rautjärvellä ja vertailualueilla 2004–2013. Lähde: Kouluterveyskysely 2013.

Kuva 64. Kouluolojen kehitys lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla Rautjärvellä ja vertailualueilla 2004–2013. Lähde: Kouluterveyskysely 2013.

Työikäiset

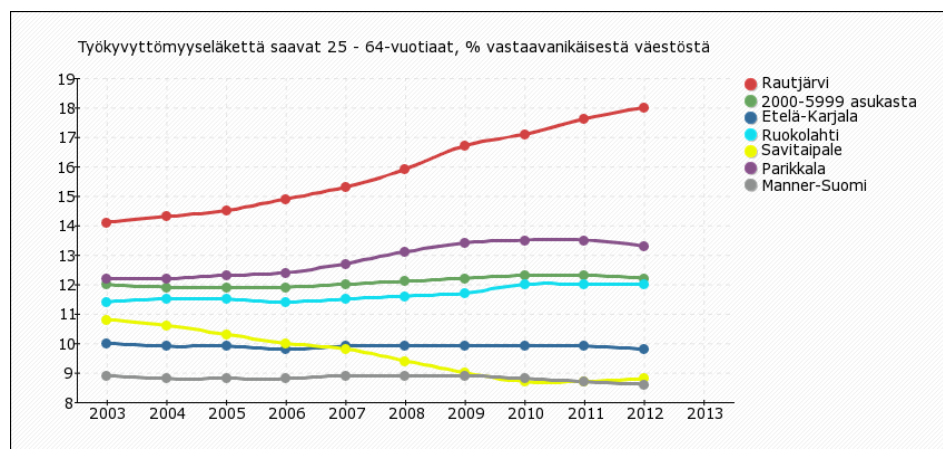
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys) % 15–64-vuotiaista. Vaikeasti työllistyvien ryhmään luetaan pitkäaikaistyöttömät, rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät, toimenpiteeltä työttömäksi jääneet ja toimenpiteeltä toimenpiteelle siirtyneet. Pitkäaikaistyöttömät sisältää vähintään vuoden yhdenjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleet.

Kuva 66. Vaikeasti työllistyvät työikäiset Rautjärvellä ja vertailualueilla 2006–2013.

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat %. Työkyvyttömyyseläkkeen saaminen ilmaisee pitkäaikaista tai pysyvää työkyvyttömyyttä. Yleisimmät sairausryhmät sen taustalla ovat mielenterveyden häiriöt ja tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, yksittäisistä sairauksista depressio ja selkäsairaudet. Työkyvyttömyys ilmentää vain osin sairastavuutta, sillä eläkkeelle hakeutumiseen vaikuttaa myös mm. henkilön taloudellinen tilanne ja työttömyys. Sairauksien esiintyvyyden tarkasteluun työkyvyttömyyseläkkeet soveltuvat siten vain varauksin. Lukuja ei ole vakioitu iän suhteen. Työkyvyttömyyseläkkeen saajien

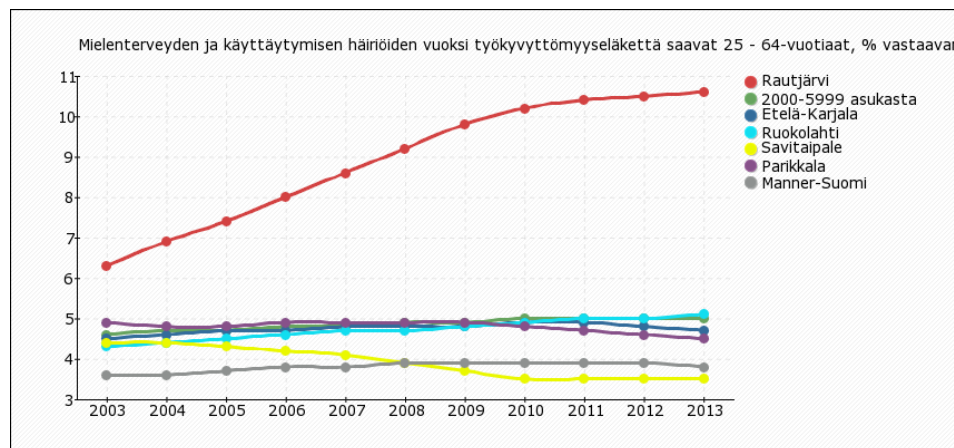
määrä on ollut voimakkaassa kasvussa Rautjärvellä, kun taas vertailukunnissa ja valtakunnallisesti suuntaus on ollut aivan päinvastainen.

Kuva 68. Työkyvyttömyyseläkettä saavat työikäiset Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä. Työkyvyttömyyseläkkeet käsittävät toistaiseksi myönnetty eläkkeet ja määräaikaisten kuntoutustuet.

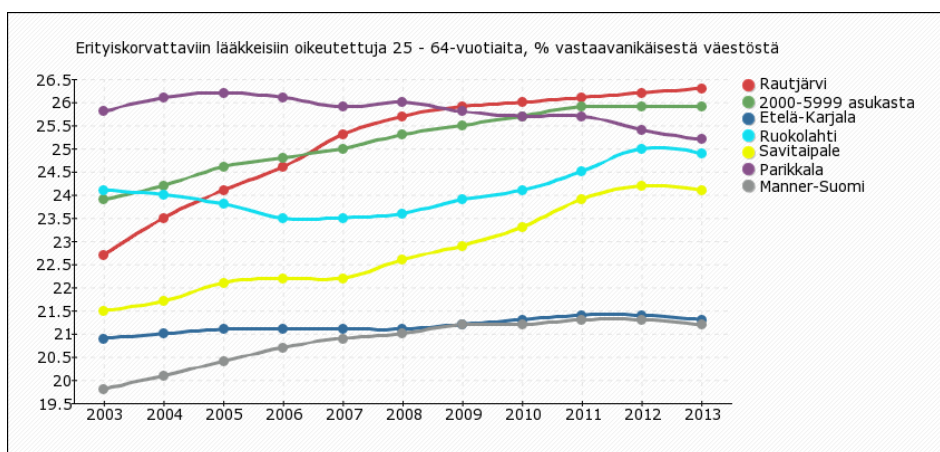
Rautjärvellä mielenterveysperusteisesti työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on noin kolminkertainen vertailukuntiin tai valtakunnalliseen arvoon nähden. Määrä on ollut nouseva koko 2000-luvun ajan, mutta on viime vuosina tasaantunut.

Kuva 73. Mielenterveyden häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat työikäiset Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25–64-vuotiaita vastaavanikäisestä väestöstä –indikaattori ilmaisee vuoden lopussa erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen osuuden 16–24-vuotiailla prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Erityiskorvaus-oikeus kuvaa melko hyvin pitkäaikaissairastavuutta väestössä.

Rautjärvellä erityiskorvausta lääkkeitä on saanut joka neljäs vastaavanikäisestä väestöstä. Kehitys on ollut voimakkaasti kasvava viimeisen vuosikymmenen aikana.

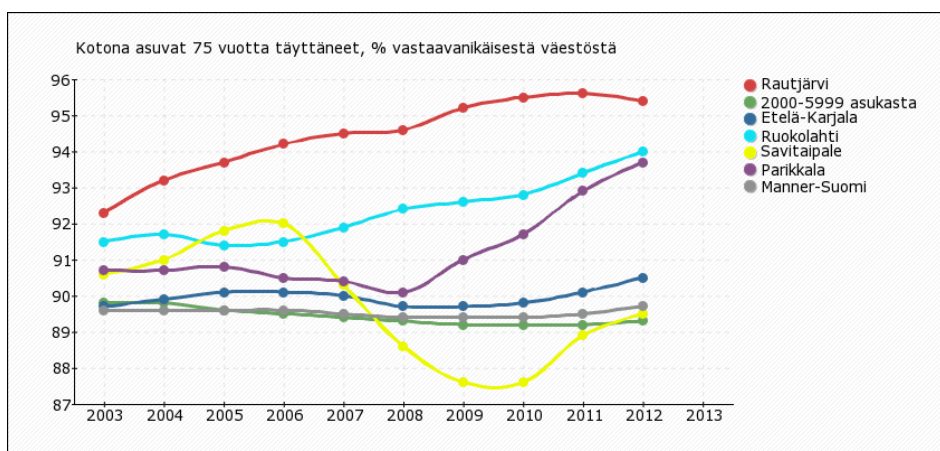

Kuva 69. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutetut työikäiset Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Ikäihmiset

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet % vastaavanikäisestä väestöstä -indikaattori ilmaisee vuoden lopussa kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä.

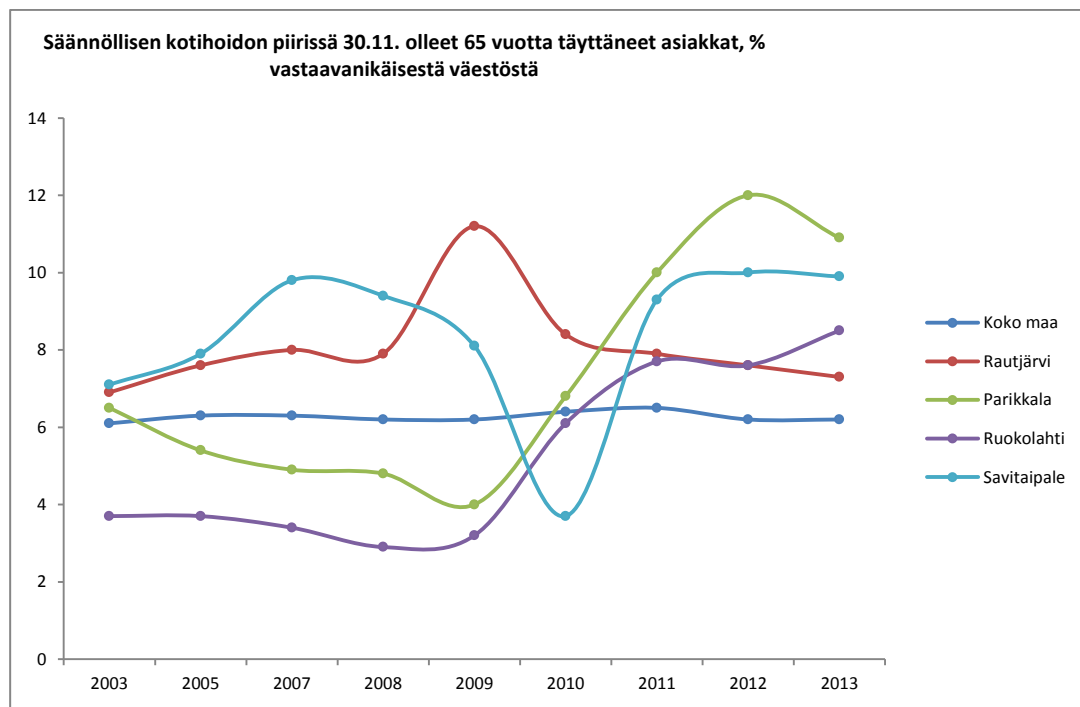
Kotona asuvien ikääntyneiden määrä Rautjärvellä on huomattavasti korkeampi kuin vertailukunnissa tai valtakunnallisesti.

Kuva 75. Kotona asuvat ikääntyneet Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012.

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 65 vuotta täyttäneet asiakkaat % vastaavanikäisestä väestöstä

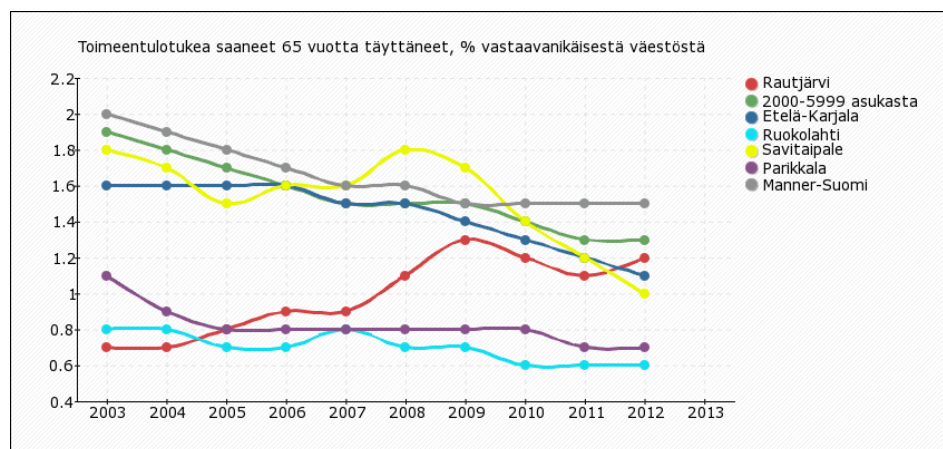
Säännöllisen kotihoidon piirissä eläkeikäisestä väestöstä Rautjärvellä on noin 7 %. Luku on hieman korkeampi kuin maassa keskimäärin, mutta muita vertailukuntia matalampi.

Kuva 78. Säännöllisen kotihoidon asiakkaat Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKAnet 2005–2013.

Toimeentulotukea saaneet 65 vuotta täyttäneet

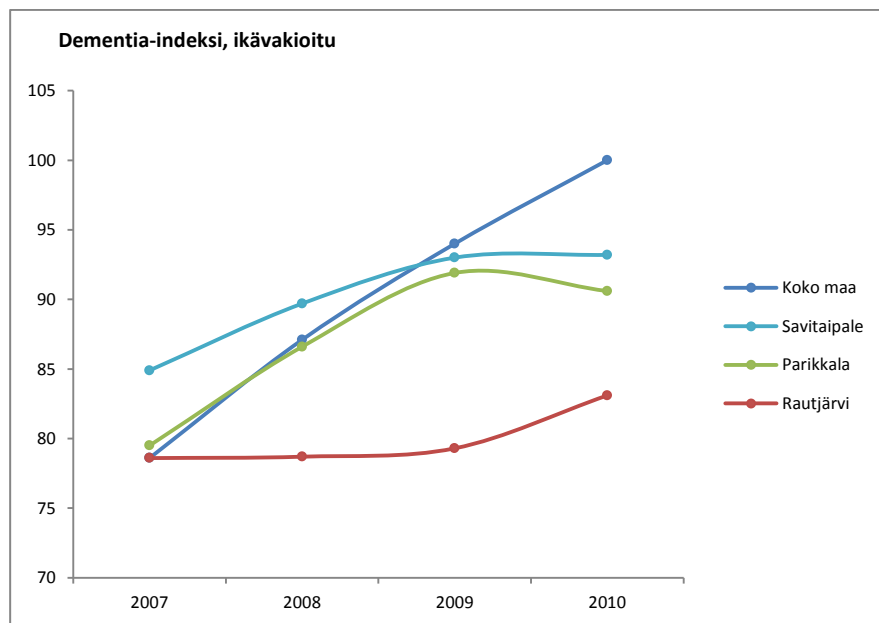
Toimeentulotukea saaneiden eläkeläisten määrä on Rautjärvellä hieman noussut, mutta on kuitenkin valtakunnan tasoa matalampi. Vertailukunnissa kehitys on ollut päinvastainen.

Kuva 77. Toimeentulotukea saavat eläkkeensaajat Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Ikävakioitu dementia-indeksi ilmaisee Alzheimer-tautiin myönnettyjen määrän suhteutettuna väestöön ja edelleen koko maan tasoon koko maan tasoon.

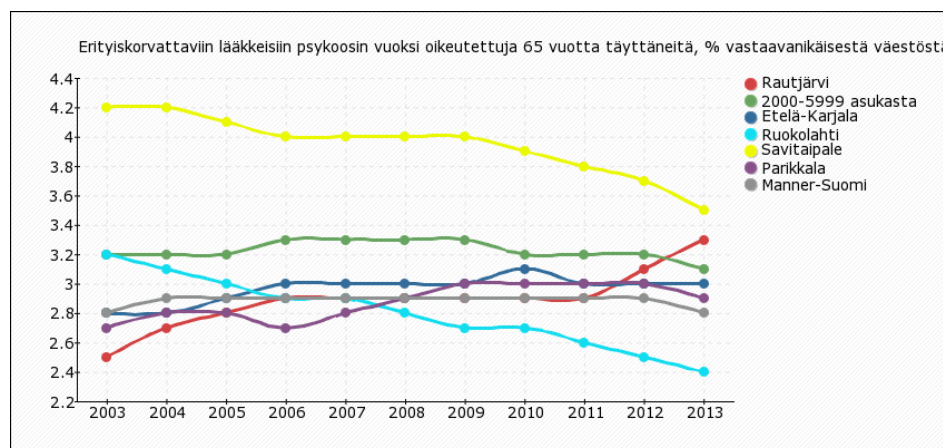
Dementia-indeksi näyttää Rautjärven kohdalla lievää kasvua lääkkeiden käytössä kun taas esimerkiksi Parikkalassa ja Savitaipaleella lääkkeiden käyttöä on vähennetty.

Kuva 78. Ikävakioitu dementia-indeksi Rautjärvellä ja vertailualueilla 2007–2010. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005–2013.

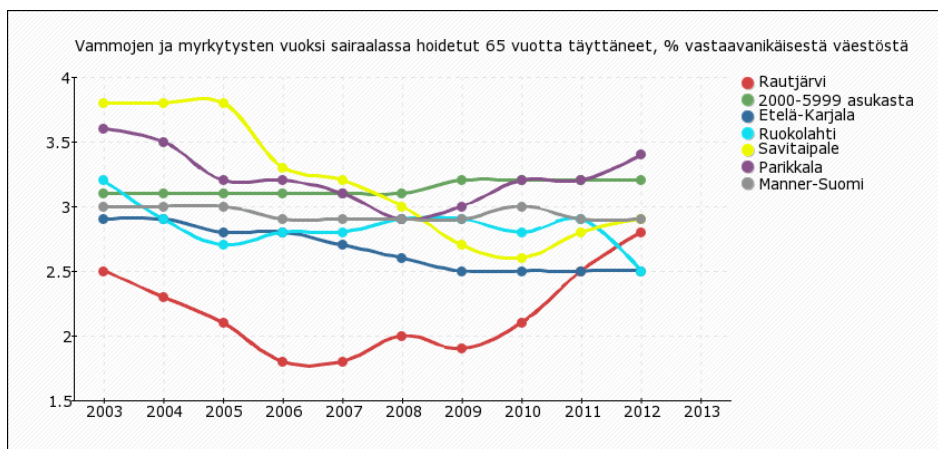
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä.

Rautjärvellä on psykoosilääkkeiden käytön kasvu ollut tasaista ja vuonna 2013 suurempaa kuin vertailukunnissa.

Kuva 80. Psykoosin vuoksi erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutetut ikääntyneet Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2013.

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet - indikaattori osoittaa, että Rautjärvellä viimeisten vuosien aikana vammojen ja myrkytysten yleisyys on kasvanut.

Kuva 81. Vammat ja myrkytykset ikääntyneillä Rautjärvellä ja vertailualueilla 2003–2012.

4. Yhteenvedo vahvuuksista ja kehittämiskohteista

Kaikki ikäryhmät

Rautjärveläisten sairastavuus on sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) että Kelan sairastavuusindekseillä mitattuna korkeampaa kuin vertailukunnissa ja Kelan sairastavuusindeksi näyttää jatkuvaa kasvua. Päihteiden käytön suhteen rautjärveläiset eivät eroa vertailukunnista. Rattijuopumusten suuri määrä viittaa piittaamattomuuteen. Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä on Rautjärvellä ollut voimakkaassa kasvussa viimeisten viiden vuoden aikana.

Lapset ja lapsiperheet

Lasten, alle 16-vuotiaiden osuus väestöstä on tällä hetkellä 11,2 %. Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden määrän lasku on pysähtynyt ja määrä on ollut noususuunnassa. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen lapsien määrä on kasvanut 2010-luvulla.

Rautjärvellä koulukiusaaminen on lievästi vähentynyt. Yli 60 % kyselyyn vastanneista kokee, että aikuiset eivät puutu kiusaamistapauksiin. Kaverittomia koululaisia on joka seitsemäs vastaaja. Koululounaan syö 85 % koululaisista, luku on vähentynyt aikaisemmasta tutkimusvuodesta. Liikunnan harrastaminen on lisääntynyt, mutta yhä edelleen koululaiset harrastavat liikuntaa aivan liian vähän. Koululaiset myös tuntevat terveydentilansa huonoksi. Terveystieteen keskinäiseksi tai huonoksi tuntee joka viides. Päänsäryn kokeminen on lisääntynyt huomattavasti, puolet vastaajista kokee päänsärkyä viikoittain. Koulu-uupumus on myös lisääntynyt, kun taas ylipainoisten osuus on hieman vähentynyt. Vanhemmuuden puutteen kokemus on lisääntynyt, joka neljäs koululainen kokee vanhemmuuden puutetta. Huumeiden kokeilu on lisääntynyt 8. ja 9. luokan oppilaiden keskuudessa, mutta koululaisten tupakointi ja humalahakuinen juominen sen sijaan on vähentynyt.

Nuorisoväestön osuus on Rautjärvellä pienempi kuin muissa kunnissa. Nuorisotyöttömyyden lasku on pysähtynyt ja on ollut nousussa viime vuosina ja nuorten työttömyys on kunnassa korkeampaa kuin vertailukunnissa ja myös toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden osuus on korkea, kuitenkin laskusuunnassa viime vuosina. Koulutuksen ul-

kopuolelle jääneiden osuus on pienentynyt kaikkia vertailukuntia alemmalle tasolle. Eri-tyiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen määrä on myös huomattavasti alentunut, mutta kuntoutusrahaa saaneiden osuus on ollut jyrkässä nousussa. Nuoret harjaavat hampaitaan useammin kuin nuoremmat lapset.

Työikäistä väestöä (25–64-v) on Rautjärvellä tällä hetkellä yli puolet. Vuonna 2030 ennusteen mukaan työikäisen väestön määrä putoaa noin 40 %:iin. Pitkäaikaistyöttömien määrä on lievässä nousussa, samoin vaikeasti työllistyvien osuus. Toimeentulotukea saaneiden määrä on myös lievässä nousussa. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden määrä on pudonnut jyrkästi viime vuosikymmenen huippuvuosista, mutta mielenterveysperusteisesti työkyvyttömyyseläkettä saaneiden määrä on kasvussa ja se on huomattavan paljon korkeampi kuin vertailukunnissa. Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuus on vertailupaikkakuntia huomattavasti korkeampi. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen määrä on huomattavassa nousussa.

Ikääntyneen väestön osuus on Rautjärvellä suhteessa suurempi kuin vertailukunnissa. Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden määrä on korkeampi kuin Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) laatusuosituksessa. Yksinasuvien samanikäisten määrä on lievästi laskenut. Täyttä kansaneläkettä saavien määrä on ollut laskusuunnassa viimeisten kymmenen vuoden aikana, mutta toimeentulotuen saajien määrä on noussut viime vuosina.

5. Johtopäätökset

Syrjäytyminen hyvinvoinnin esteenä

Hyvinvoinnin edistämisen keskeinen lähtökohta on ongelmien syntymisen syihin puuttuminen. Huomion keskittäminen korjaaviin toimenpiteisiin ei synnytä kestäväää hyvinvointia ja edellyttää pitkällä aikavälillä huomattavasti suurempia resursseja.

Hyvinvoinnin perustana tulee olla yksilöiden ja perheiden toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen. Tällä tavoin voidaan parhaiten ehkäistä pahoinvoinnin keskeisintä syytä, syrjäytymistä.

Asia on kuitenkin myös käänteinen. Riittävien korjaavien toimenpiteiden puute voi myös johtaa syrjäytymiseen ja toimintakyvyn puutteeseen mm. hoitamattomien sairauksien, toimeentulo-ongelmien ja kaltoin kohtelun vuoksi.

Syrjäytymisestä kertovat sosiaalisten suhteiden köyhtyminen, yksinäisyys, päihteiden käyttö, työttömyys sekä toimeentulo-ongelmat. Syrjäytymisellä on suora yhteys myös sairastavuuteen ja lyhyempään elinajan odotteeseen.

Syrjäytymiskehitys johtaa usein terveystalvelujen suurempaan käyttöön ja sosiaalipalvelujen asiakkuuteen eli korjaavien toimenpiteisiin. Syrjäytyminen näkyy myös kasvaneena rikollisuutena ja järjestyshäiriöinä, joka lisää tarvetta niin yhteiskunnan kuin yksitysten ihmistenkin tarvetta lisätä resursseja turvallisuuden ylläpitoon.

Aktiivinen henkilö on yhteiskunnan kannalta palvelujen ylläpitäjä ja rahoittaja, joka siten ottaa vastuun heikompiosaisista. Syrjäytymisen ehkäisyllä voidaan tukea kehitystä, jolla julkisten palvelujen käyttäjästä tulee julkisten palvelujen maksaja samalla, kun hänen toimintakykyynä ja elämänlaatunsa paranee.

Rautjärven osalta tunnistettuja kehittämisalueita

1. Työllisyys, työhyvinvointi ja työolot

Työllisyysasteen nostamisella on suora hyvinvoinnin paranemiseen. Yksilötasolla on turvattava työmarkkinakelpoisuuden saavuttaminen, joka edellyttää ammatillisen koulutuksen riittävyttä, ammatillisen osaamisen ylläpitoa sekä pitkäaikaistyöttömyyden katkaisemista. Työnantajien kannalta tulee turvata kunkin tehtävän tarvitseman henkilöstön rekrytointiedellytykset.

Rautjärvellä työhyvinvoinnin kannalta keskeinen merkitys on suurella vuorotyön määrällä, joka tulee ottaa huomioon myös palvelujen järjestämisessä.

Työoloja tulee kehittää niin, että se huomioi niin työntekijöiden kuin työnantajienkin tarpeet. Keskeisellä sijalla on työn ja perheen tarpeiden yhteensovittaminen. Lasten ja enenevässä määrin vanhempien hoidon järjestäminen, työmatkojen sujuvuus sekä hyvällä asuinympäristöllä voidaan parantaa työkykyä.

2. Lapsiperheiden toimeentulon varmistaminen ja vanhemmuuden tukeminen.

Syrjäytymiskehitys tulee pyrkiä katkaisemaan jo kotona. Riittävä toimeentuloa ja vanhemmuuden tukeminen antavat lapsille ja nuorille mahdollisuuden normaaliin elämään.

Rautjärven lapsiperheiden taloudellinen ja sosiaalinen asema on heikentynyt. Kehitys voi kuitenkin johtua pääosin siitä, että työssäkäyvien aikuisten määrä on laskenut ja yhä enenevässä määrin käydään hyvin palkatussa tehdastyössä paikkakunnan ulkopuolelta.

3. Toimiva oppilaanohjaus ja oppilashuolto.

Lasten ja nuorten ongelmien ennaltaehkäisyssä oppilaanohjauksen ja oppilashuollon onnistumista tulee jatkossa arvioida kyvyssä puuttua riittävän ajoissa syntyviin ongelmiin, ei pelkästään resurssien käyttöä korjaaviin toimenpiteisiin.

4. Piittaamattomuuden vähentäminen.

Yksilöllisyyden korostuminen on vähentänyt yhteisvastuuta ja nostanut kynnystä puuttua havaittuihin epäkohtiin henkilökohtaisella tasolla. Epäasiallisen kohtelun havainnoista, ilkeivästä ja rikoksista kaikille tulee syntyä velvollisuus toimia, joko ilmoittamalla asiasta viranomaisille tai suoralla yhteydenotolla tekijöihin tai vastuutahoihin.

Piittaamaton asenne näkyy myös suhteellisen korkeana rattijuopumusten määränä.

5. Poliisin näkyvyyden lisääminen

Turvallisuuskyselyssä keskeisin turvallisuuden tunteeseen liittyvä puute on poliisin näkyvyyden puuttuminen. Tämä voi myös johtaa ilmoituskynnyksen nousemiseen, ja omalta osaltaan piittaamattomuuteen omasta ja ympäristön turvallisuudesta.

6. Nuorten liikennekäyttäytymisen parantaminen.

Turvallisuuskyselyssä esiin nousi erityinen huoli nuorten huonosta asenteesta liikenneturvallisuuteen ja muiden huomioon ottamiseen liikenteessä. Liikenteen toimintamallit opitaan jo kotona ja niistä tulee henkilökohtaisia mopoiässä. Liikenneturvallisuutta voidaan parhaiten parantaa yksilön asenteisiin vaikuttamalla. Tällöin keskeisiä ovat aikuisten antama malli sekä oikeanlainen ohjaus ja neuvonta. Poliisin näkyvyydellä ja puuttumisella voidaan myös tehokkaasti puuttua ajouransa aloittelevien kuljettajien asenteisiin.

7. Yksin asumisen tukeminen

Rautjärvellä ikäihmiset asuvat kotonaan ilman vanhustenhuollon asiakkuutta keskimääräistä enemmän. Tältä osin valtakunnalliset tavoitteet on jo saavutettu. Väestökehityksen kautta on kuitenkin syntynyt tilanne, että lapset ovat muuttaneet pois paikkakunnalta, jolloin omaisten tuki kotona asumiseen on vähentynyt merkittävästi.

Naapurus- ja ystäväverkoston antama turva voi parhaimmillaan ylläpitää riittäviä asumisen edellytyksiä, jolloin yksilön toimintakyky ja hoivan tarve eivät edellytä kalliiden hoitopalveluiden käyttöä.

Myös riittävä tieto tarjolla olevista, asumista tukevista palveluista, voi olla riittävää.

8. Liikkumisen turvaaminen

Mahdollisuus liikkumiseen on keskeinen syrjäytymistä ehkäisevä tekijä. Se mahdollistaa niin työn tekemistä, koulun käyntiä, sosiaalisten suhteiden ylläpitoa, harrastuksiin osallistumista kuin kulttuuri palvelujen käyttämistä.

Liikkumisen edistämiseen kuuluvat yksilön liikkumisen turvaaminen lähiympäristössään, esteettömyys ja mahdollisuus osallistua eri toimintoihin.

Suomalainen yhteiskunta on vähitellen muuttunut kaupunkikeskusten ulkopuolella henkilöautoista riippuvaiseksi. Tämä muutos koskee erityisesti niitä, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää omaa autoa.

Lasten ja nuorten osalta huonot liikenneyhteydet pidentävä koulupäivää ja vähentävät mahdollisuuksia osallistua harrastuksiin, kun samalla lisääntyy huoltajien kuljetusvelvollisuus, joka voi vähentää työhön osallistuvuutta ja rikkoa perheen arkea.

Pitkäaikaistyöttömille oman auton puute voi olla rajoitus ottaa vastaan työtä siten parantaa omaa toimintakykyään.

Ikäihmisille vaikeus päivittäisten tarpeiden hoitamiseen voi johtaa ennenaikaiseen muuttoon pois omasta kodista. Esteettömän elinympäristön luominen lisää itsenäiseen elämisen edellytyksiä.

Rautjärvellä Simpelettä lukuun ottamatta julkinen liikenne on rajoittunut koulumatkakuljetuksiin ja viikottaisiin asiointilinjoihin. Paikkakunnan ulkopuolella työskentely ei käytännössä ilman omaa autoa ole mahdollista. Rautjärvelläkin on mahdollista käydä työssä ilman omaa autoa vain Simpeleen taajamassa.

Liikkumisen turvaamiseen liittyvät myös jalankulkuväylien ja pihojen riittävä liukkaudentorjunta.

9. Toimivat sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalvelut

Asiakaslähtöisellä helposti saavutettavalla matalankynnyksen palvelujärjestelmällä on turvattava oikea-aikainen asioihin ja ongelmiin puuttuminen, jolloin toimintakyvyn palautuminen voi olla nopeaa.

6. Suunnitelma hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä

Hyvinvointikertomus toimii taustana erilaisille toimenpideohjelmille ja -suunnitelmille.

Hyvinvointikertomuksen toimenpiteet tulee ottaa huomioon mm.

- Palvelustrategian laadinnassa
- Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa
- Tulosalueiden ja tulosyksiköiden tuloskorteissa
- Turvallisuussuunnitelmassa
- Liikenneturvallisuussuunnitelmassa
- Opetussuunnitelmissa

Hyvinvointikertomuksen indikaattorien seurantaa toteutetaan vuosittain toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä.